

Lausunto- ja kuulemispalaute ehdotuksesta Suomen merenhoitosuunnitelman seurantaohjelmaksi

Yleistä kuulemisesta

Tähän yhteenvetoon on koottu Suomen merenhoitosuunnitelman seurantaohjelman kuulemisessa ja valtakunnallisessa lausuntokierroksessa saatu palaute. Merenhoitosuunnitelman seurantaohjelmasta järjestettiin julkinen kuuleminen 7.4.–23.5.2014 välisenä aikana. Kuulemisen tarkoituksena oli antaa kansalaisille ja erilaisille organisaatioille mahdollisuus vaikuttaa seurantaohjelmaan. Kuulemisessa pyydettiin erityisesti näkemyksiä ohjelman riittävydestä ja laadusta. Ympäristöministeriö lähetti merenhoidon kannalta keskeisille tahoille myös lausuntopyynnön.

Merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmasta, joka muodostaa Suomen merenhoitosuunnitelman kolmannen osan, järjestetään kuuleminen vuoden 2014 loppupuolella.

Kuulemisessa saatu palaute

Seurantaohjelmaehdotuksesta annettiin lausuntoja ja kuulemispalautteita 74 kappaletta. Näistä 33 oli osoitettu ympäristöministeriölle ja 41 ELY-keskuksille. Lista lausunnon- ja palautteenantajista on **liitteessä**.

Myönteinen palaute

Seurantaohjelmaehdotuksesta annettiin runsaasti myönteistä palautetta. Muun muassa seuraavat tahot totesivat, että ehdotus on pääosin kattava: Espoon kaupunki, Helsingin kaupunki, Kalatalouden Keskusliitto ry, Kotkan kaupunki, Pedersören kunta, Porvoon kaupunki, Pyhtään kunta, Satakuntaliitto, Tuusulan kunta, Virolahden kunta, Åbo Akademi ja Ähtärin kaupunki.

Espoon, Porvoon ja Ähtärin kaupunkien sekä WWF Suomen mielestä ehdotus seurantaohjelmaksi on monipuolinen. Metsähallitus, Pedersören kunta ja Pohjanmaan liitto totesivat, että ehdotus seurantaohjelmaksi muodostaa selkeän kokonaisuuden. Metsähallituksen mukaan ehdotuksessa on tuotu selkeästi esiin niin kansainväliset veloitteet kuin kansallinen yhteistyöverkostokin vastuutahoineen. Pedersören kunta, WWF Suomi ja Åbo Akademi pitävät ohjelmaa yksityiskohtaisena.

Ilmatieteen laitos, Kotkan kaupunki, Metsähallitus, Pyhtään kunta, Suomen Merentutkijat ry, Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry ja Tuusulan kunta pitävät hyvänä sitä, että seurannan kehittämistarpeita on arvioitu. Ilmatieteen laitos totesi, että erityisesti automaattisten havainto-
asemien lisääminen sekä vapaasti ajelehtivien poijujen käyttö parantaa seurannan alueellista ja ajallista kattavuutta.

Maa- ja metsätalousministeriö, Kotkan kaupunki, Pohjanmaan liitto, Pyhtään kunta ja Suomen Merentutkijat ry totesivat, että ehdotus seurantaohjelmaksi on valmisteltu keskeisten tahojen laajana yhteistyönä.

Elintarviketurvallisuusvirasto ja Turun yliopisto pitävät hyvänä sitä, että yhteistyötä naapurimaiden kanssa kehitetään.

Espoon kaupunki, Maataloustuottajain Satakunnan Liitto ry ja Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry kannattavat seurannan toteuttamista siten, että jo olemassa olevat seurannat yhdistetään. Inkoon kunta totesi, että Itämeren ympäristön koordinoitu seuranta helpottaa jatkossa tiedonsaantia.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry totesi, että ”tuota tieto vain kerran, mutta käytä sitä monesti” -lähestymistapa on hyvä, jotta vähenevillä määrärahoilla pystytään tuottamaan mahdollisimman paljon korkeatasoista tietoa. Maa- ja metsätalousministeriön mukaan ehdotuksessa on tunnistettu tarve seurannan kustannustehokkuuden parantamiseen.

Muutosehdotuksia sisältävä palaute

Vähenevä rahoitus ja tarve rahoituksen riittävyyden varmistamiseen seurannan toteuttamiseksi sekä tutkimuslaitosuudistuksen vaikutukset seurantaohjelman toteuttamiselle olivat huolen aiheena useissa palautteissa (mm. Helsingin yliopisto, Ilmatieteen laitos, Maailman Luonnon Säätiö WWF:n Suomen Rahasto, Porin kaupunki, Suomen riistakeskus ja Suomen ympäristökeskus).

Eräät kunnat (mm. Kristiinankangas ja Siikajoen kunta) sekä mm. HaminaKotka Satama Oy olivat huolissaan seurannasta aiheutuvista mahdollisista lisäkustannuksista ja kunnat totesivat, että seuranta ei saisi tuoda vastattavaksi uusia tarkkailukustannuksia.

Useat tahot korostivat tarvetta meritietoon liittyvien tietojärjestelmien hajanaisuuden vähentämiseen ja niiden kehittämistä siten, että tieto koottaisiin järjestelmällisesti tietokantoihin, joihin myös ulkopuolisilla olisi helposti pääsy ja tiedon käyttömahdollisuus (mm. Espoon kaupunki, Evira, Pohjanmaan liitto, Satakuntaliitto, Suomen Merentutkijat - Havsforskarna i Finland ry, Turun yliopisto ja Tuusulan kunta). Tässä yhteydessä korostettiin myös sitä, että merenhoidon paikkatietoon sidottu tieto tulisi järjestää niin, että se palvelee myös mereistä aluesuunnittelua. Turun yliopisto toteaa, että kaiken seurantaohjelmissa tuotetun tiedon (ml. ”raakadata”) pitäisi olla kaikkien yliopistoissa toimivien tutkijoiden käytössä. Helsingin kaupunki katsoo, että [erityisesti SYKE:n] tietojärjestelmät tulee päivittää seurantaohjelmaa vastaaviksi ja tälle työlle on varattava riittävät resurssit. Tietojärjestelmiä kehitettäessä tulisi huomioida muiden toimijoiden, kuten kuntien ja kaupunkien, omissa seurannoissaan ja selvityksissään tuottama ympäristötieto, jotta kyseiset tiedot saataisiin nykyistä paremmin tallennettua yhteiseen tietokantaan.

Seurantaohjelman kunnianhimmottomuutta (”pyritään täyttämään vain EU-direktiivien minimitaso”, ”ohjelma ei velvoita Suomea uusiin seurantoihin tai uusien menetelmien kehittämiseen tai käyttöönottoon”) tai suoranaisia puutteita korostivat mm. Metsähallitus ja Suomen Merentutkijat - Havsforskarna i Finland ry.

Toimijoiden velvoitetarkkailuihin liittyen esitettiin huolia siitä, että tiedot eivät päädy seurantajärjestelmiin (Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry) ja esitettiin myös toivomus että velvoitetarkkailut voitaisiin järjestää yhteistarkkailuna (Suomen Satamaliitto ry). Suomen Vesilaitosyhdistys ry pitää hyvänä eri tahojen suorittaman seurannan ja tarkkailun tietojen kokoamista ja tehokasta hyödyntämistä osana seurantakokonaisuutta. Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry muistuttaa, että velvoitetarkkailuja kehitetään huomioiden tulosten käyttökelpoisuus myös vesien- ja merenhoidon kannalta, mutta tämä ei saa ohittaa vaikutusten tarkkailun ensisijaisuutta. HaminaKotka Satama Oy toteaa, että seuranta ja tarkkailua tulee koordinoida ja kehittää siten, että tarkkailu mahdollisuuksien mukaan pohjautuu jo olemassa oleviin merialueiden yhteistarkkailuihin ja muihin raportointeihin siten, että vältetään päällekkäisyyksiä ja pyritään kokonaisuudessa kustannustehokkuuteen ja tulosten vaikuttavuuden arviointiin. Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistys ry kannattaa velvoitetarkkailutietojen laaja-alaista käyttöä, mutta rajanveto on oltava selvä velvoitetarkkailuun kuuluvan tiedon ja merenhoidon seurantaohjelman välillä.

Useat tahot esittivät tarpeita täydentää tai kehittää ohjelmaa edelleen. Metsähallitus toteaa, että sekä uudet menetelmät että alueet on huomioitu vajavaisesti ja ohjelmasta puuttuvat vesikasvien peittämät pehmeiden pohjien sekä hiekkarantojen eliöyhteisöt. Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry toteaa, että erityisen puutteellista seuranta on Perämeren osalta. Lajiseurantaa on täydennettävä ja laajennettava hiekkapohjille. On tärkeää myös aloittaa vedenalaisten luontotyyppien tilan seuranta koko maassa. Myös Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri ry toteaa, että meriluontotyyppien monimuotoisuuden seuranta tulisi olla kattavampaa.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry kiinnittää huomiota putkilokasviseurannan puutteellisuuteen. Metsähallitus toteaa, että Suomessa uhanalainen, avainhabitaatteja muodostava ja hiekkapohjilla kasvava meriajokas sekä pehmeiden pohjien direktiivilajit upossarpio ja nelilehtivesikuusi jäisivät seurannan ulkopuolelle.

Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri ry toteaa, että kalastoseurantaa tulisi laajentaa koskemaan luonnonsuojelulain suojaamia kaloja. Espoon kaupunki katsoo, että on tarvetta puutteellisesti tunnettujen ja harvinaisten kalalajien tutkimukselle ja seurannalle. Maailman Luonnonsäätiö WWF:n Suomen rahasto toteaa, että vaellussiian poikastuotannon seuranta tulisi laajentaa muillekin rannikkoalueille, erityisesti Suomenlahdelle. Myös Korsnäs-Malax fiskeområde korostaa tarvetta vaellussiian poikastuotannon seurannan parantamiselle. Rauman kaupungin mukaan meritaimenen ja vaellussiian osalta olisi tarkkailtava myös rannikon puroja, jopa ojia, ei pelkästään lisääntymisjokia (Perämeripainotteisuus vähenisi). Se ehdottaa myös verkkokoekalastusta Selkämerelle. Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio esittää Tornionjoen vaellussiikakannan vuosittaisen seurannan ottamista mukaan seurantaohjelmaan satunnaisseurannan sijaan. Se esittää myös, että Tornionjoella seurattaisiin jossakin valitussa Torniojoen sivujoessa, ns. indeksijoessa, meritaimenen poikastiheyden lisäksi mereen lähtevien vaelluspoikasten sekä kudulle nousevien emokalojen määriä.

Kalatalouden Keskusliitto ry esittää vapaa-ajankalastuksen saalistietojen keräämistä osana seurantaohjelmaa. Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio toteaa, että saalistietojen seuranta vapaa-ajankalastuksen osalta on tarpeen kehittää kokonaiskuvan saamiseksi lohien saalismääristä merialueella. Nylands Fiskarförbund toteaa, että vapaa-ajankalastus vaikuttaa samoihin kalakantoihin

kuin kaupallinen kalastus. Se esittää, että kalastusoppaiden ja vapaa-ajankalastajien tulisi ilmoittaa kiintiöityjen lajien saaliinsa viranomaisille.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry toteaa, että roskalaskentoja pitää kehittää. Roskaantumiseen liittyen Siikajoen ja Pyhäjoen kunnat sekä Raahen kaupunki toteavat, että Perämerelle pitäisi saada rantaroskaantumisen seurantakohde sekä mikroskooppisen roskan määrän ja laadun seurantaa.

Suomen riistakeskus pitää erittäin tärkeänä, että haitalliset minkki ja supikoira otetaan tulevassa resursoinnissa huomioon ja niihin kohdistetaan seurantaa, joka on myös EU:n vieraslajiasetuksen vaatimusten mukaista.

MTK-Satakunta ry toteaa, että kattavan seurantatiedon kerääminen on välttämätöntä, jotta voidaan arvioida toimenpiteiden todelliset vaikutukset ja tunnistaa vaikuttavimmat sekä kustannustehokkaimmat toimenpiteet. Se toteaa myös, että pistekuormituksesta on mitattava liukoiset ravinteet. MTK-Satakunta ry:tä ja Mustasaaren (Korsholm) kuntaa kiinnostaa seurantatieto lääke-, hormoni- ja ym. aineista (esim. poisto yhdyskuntajäteliitteestä mahdollistaisi lietteen käytön lannoitteena). Mustasaaren kunta kiinnittää huomiota siihen, että myös nanopartikkeleiden päästöjä tulisi seurata.

Ilmatieteen laitos kannattaa numeeristen mallien käyttämistä seurannan tukena. Numeeristen mallien käyttö mahdollistaa havaintotoimintaan käytettävissä olevien resurssien kohdentamisen Itämeren tilan seurannan kannalta optimaalisille alueille.

Tahot, joilla ei ollut lausuttavaa tai huomautettavaa

Seuraavilla tahoilla ei ollut lausuttavaa tai huomautettavaa ehdotuksesta Suomen merenhoito-suunnitelman seurantaohjelmaksi: Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä, Hämeen liitto, Isojoen kunta, Karvian kunta, Kaskisten kaupunki, Kemiönsaaren kunta, Kotkan kaupunki, Kustavin kunta, Kymenlaakson liitto, liikenne- ja viestintäministeriö, Liikennevirasto, Länsi-Suomen merivartiosto, Nousiaisten kunta, Oulun kaupunki, Paimion kaupunki, Pedersören kunta, Pirkanmaan liitto, Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, puolustusministeriö, Raaseporin kaupunki, valtiovarainministeriö, Varsinais-Suomen liitto, Vehmaan kunta, Virolahden kunta ja Ähtärin kaupunki.

Yhteenveto palautteesta ja palautteen huomioiminen

Muutosehdotuksia sisältävän palautteen keskeinen sisältö ja tapa, jolla palaute huomioidaan tai siinä annettuja ehdotuksia edistetään, on esitetty alla taulukkomuodossa. Myös tutkimuslaitosten asiantuntijat ovat antaneet vastineita palautteenantajien näkemyksiin ja ne on sisällytetty sarakkeeseen ”Palautteen huomioiminen/vastine”.

Taulukkoon A on kerätty ympäristöministeriön ja taulukkoon B ELY-keskusten saama palaute ja sen johdosta ehdotetut toimenpiteet. Molemmat taulukot on jaettu kahteen osaan. Osassa I on esitetty yleiset kommentit ja osassa II yksityiskohtaiset kommentit.

A. Ympäristöministeriön saamat vastineet valtakunnalliseen lausuntopyyntöön

Osa I: Yleiset kommentit

Kommentoiva tah	Yleinen kommentti	Palautteen huomioiminen/vastine
Helsingin yliopisto	<p>On selvää, että valtiollisten laitosten vähenevien resurssien puitteissa seurantaohjelman toteuttaminen esitetystä mittakaavassa on hankalaa, ellei mahdotonta.</p> <p>Seurantaohjelman toteuttaminen ja päivittäminen vastaamaan mahdollisimman hyvin MSD:n vaatimuksia edellyttää valtiovaltaalta riittävää resursointia tieteellisesti kestävien johtopäätösten tekemiseksi meren tilasta ja vaadittavista toimenpiteistä.</p>	Sisällytetään näkemykset vähenevistä resursseista ja tutkimuslaitosuudistuksen haittavaikutuksista valtioneuvoston päätösesityksen taustamuistioon.
Ilmatieteen laitos	Seurannan kehittämisen haasteena Ilmatieteen laitos näkee tutkimuslaitosuudistuksen rahoitusmallin ja sen tuoman perusmäärärahojen vähenemisen.	Sisällytetään näkemykset vähenevistä resursseista ja tutkimuslaitosuudistuksen haittavaikutuksista valtioneuvoston päätösesityksen taustamuistioon.
Maailman Luonnon Säätiö WWF Suomen Rahasto	<p>Seurantaohjelman menestyksellisen onnistumisen takaamiseksi on rahoitus varmistettava.</p> <p>On varmistettava kansainvälinen yhdenmukaisuus ja huolehdittava siitä, että kansalliset merenhoitosuunnitelmat on hyvin koordinoitu HELCOM GEAR-ryhmän puitteissa.</p> <p>Seurantaohjelmassa tulisi myös selvittää kunkin ohjelman ja alaohjelman ajalliset välitavoitteet ja tavoitetasot. Nyt ne eivät ole riittävän selvästi</p>	<p>Kustannuksia ja rahoitusvajetta käsitellään päätöksen taustamuistiossa ja YM työskentelee seurannan rahoituksen varmistamiseksi.</p> <p>Seurantaohjelmien kansainvälistä koordinoimista jatketaan HELCOM:ssa.</p> <p>Käsikirjassa ilmaistaan seurannan ajallinen tiheys tarkemmin. Tavoitetasoihin tehtävää työtä jatke-</p>

	mainittu.	taan indikaattorikehityksen yhteydessä.
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry	<p>MTK korostaa erityisesti luontaisen ja ihmisen vaikutuksesta aiheutuvan kuormituksen erottamisen tärkeyttä.</p> <p>Lisääntyneen tiedon perusteella on oltava valmis seurantaohjelman tarkentamiseen sekä vesien tilaan vaikuttavien toimenpiteiden uudelleen kohdentamiseen.</p>	<p>Seurantatiedontuotannon yksi tavoite on mahdollistaa ihmisvaikutuksen erottaminen luontaisesta vaihtelusta. Tarkistetaan, että ao. asia on ilmaistu käsikirjassa.</p> <p>Seurantaohjelma päivitetään vuonna 2020 ja sen sopeuttaminen tietoperustan muutosten vuoksi on osa sopeuttavaa hallintaa (adaptive management), joka on yksi merenhoidon peruseräistä. Seurannan ajallista tiheyttä ja alueellista kohdentumista on mahdollista päivittää myös seurantakauden aikana tarpeen mukaan.</p>
Metsähallitus	<p>Ohjelma ei velvoita Suomea uusiin seurantoihin tai uusien menetelmien kehittämiseen tai käyttöönottoon.</p> <p>Kyseenalaisena voidaan pitää myös sitä, että toteuttamisvastuuta siirretään ohjelmaluonnoksessa vapaaehtoisjärjestöille (esim. WWF ja Pidä saaristo siistinä).</p> <p>Meriluonnon hyvä tila yhdistettynä ympäristön</p>	<p>Vedenalaisen melun ja roskaantumisen seuranta ovat uusia asioita ja mukana seurantaohjelmassa samoin kuin hydrografian muutosten kohdistettuna seuranta, vaikkakin toistaiseksi projektipohjaisesti. Muilta osin rahoituskehitykset rajoittavat, mutta YM sitoutuu työskentelemään seurannan rahoituksen varmistamiseksi.</p> <p>Kansalaisia kannustetaan tekemään vapaaehtoista havainnointia ja tietoja pyritään käyttämään hyväksi myös hallinnon koordinoimissa ohjelmissa. Se on yksi tapa edistää myös ympäristötietoisuutta ja osallistaa kansalaisia ympäristönsuojeluun. LUOMUS, WWF ja Pidä saaristo siistinä ovat ohjelmassa vapaaehtoisia yhteistyötahoja, eivät toteutuksen vastuutahoja. Vain viranomaisille on osoitettu vastuita. Järjestöt vastaavat omasta rahoituksestaan.</p> <p>Seurantaohjelman on määrä tuottaa tarpeellista</p>

	huomioon ottavaan elinkeinotoimintaan olisi hyvä saada seurannan piiriin ja siten yhteiskunnallista-loudellisen suunnittelun avuksi.	tietoa ja mainittua näkökulmaa pyritään vahvistamaan myös toimenpideohjelman valmistelussa.
Nylands Fiskarförbund r.f.	<p>Nylands Fiskarförbund är mycket förvånad över att det i miljöministeriets övervakningsprogram för Östersjön står att uppföljningen av fisket kommer att övertas av miljöministeriet. Enligt Nylands Fiskarförbund har miljöministeriet inte tillräcklig sakkunskap om förvaltning av en naturresurs.</p> <p>För övrigt hoppas Nylands Fiskarförbund att havsförvaltningsplanen bidrar till att skapa ett bättre Östersjön, där yrkesfisket även i framtiden har en viktig roll som producent av närfångad fisk för den inhemska livsmedelskonsumtionen.</p>	<p>Maa- ja metsätalousministeriöllä on edelleen valmisteluvastuu kalastuksen seurantaan liittyvissä asioissa ja seurantaohjelma on valmisteltu MMM:n ja YM:n välisenä yhteistyönä perustuen olemassa olevaan kalastoseurantaan.</p> <p>Tämä tavoite on yhdenmukainen Suomen merenhoidon tavoitteiden kanssa.</p>
Pohjanmaan liitto	Österbottens förbund ser det som positivt att man i rapporten presenterar utvecklingsbehov och vill understryka att det är en mycket viktig målsättning att utveckla informationssystemen så att insamlad, analyserad och behandlad information kommer i fri användning och blir lättillgänglig. Det är också viktigt att lägga tyngdvikten på att främja samarbete och integrering av verksamheter.	Seurantaohjelman valmistelu on paljastanut puutteita meritiedon hallinnassa ja tietojärjestelmien koordinoinnissa. Asiaa tuodaan esille VNP:n esittelymuistiossa ja työtä tietojärjestelmien parantamiseksi tehdään hallinnossa.
Satakuntaliitto	Merenhoidon suunnittelu, toteutus ja seuranta tulee kytkeä osaksi merialuesuunnittelua ja päinvastoin, koska käytettävissä olevat resurssit sekä yhteinen tietopohja tulee saada tehokkaaseen käyttöön. Ohjelmasta ja seurantatiedon esittämistavoista puuttuu merialuesuunnittelua hyödyntävä lähestymistapa. Päällekkäisyyksien välttämiseksi, resurssien tehokkaan käytön sekä ekosyste-	Seuranta palvelee myös merialuesuunnittelua, mutta varsinainen kytkentä tehdään merenhoidon toimenpideohjelmassa (2015). On kehittämistarvetta merellisen tiedon tietojärjestelmälle, joka palvelee merialuesuunnittelunkin tarpeita.

	<p>mipohjaisen lähestymistavan edistämisen näkökulmasta on erittäin tärkeää, että merenhoidon sekä merialuesuunnittelun yhteiset rajapinnat sekä tietokantojen kehittämis- ja hyödyntämismahdollisuudet selvitetään ja aihetta ryhdytään aktiivisesti selvittämään. Merialuesuunnittelun näkökulmasta on erittäin tärkeää kehittää paikkatietoon perustuvaa kokonaisvaltaista seurantatiedon hankintaa sekä esittämistä myös osana merenhoidon suunnittelua ja toteutusta.</p>	
<p>Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry Sama lausunto oli lähetetty myös Uudenmaan ELY-keskukselle.</p>	<p>Ohjelman kuvaus oli vaikeasti luettava.</p> <p>Velvoitetarkkailutietojen lisääminen tietojärjestelmiin on heikkoa.</p>	<p>Pyritään selventämään ohjelman kuvausta päätöksessä sekä seurantakäsikirjassa.</p> <p>Pyritään edistämään velvoitetarkkailutietojen lisäämistä tietojärjestelmiin.</p>
<p>Suomen Merentutkijat – Havsforskarna i Finland ry</p>	<p>SMT korostaa seurannan ja perustutkimuksen kiinteää yhteyttä ja vuorovaikutusta.</p> <p>Ohjelman suunnittelussa on selvästi tiedossa, ettei ohjelma sellaisenaan ole optimaalinen vaan sitä rajoittavat käytettävissä olevat resurssit.</p> <p>Merialan hajanaisuus korostuu seurantaohjelman tiedonhallintaa koskevissa kohdissa.</p> <p>Suomen merenhoitosuunnitelman seurantaohjelman toimeenpano tarjoaisi yhden merkittävän mahdollisuuden Suomen profiiliin nostamiseksi. Silloin valtiovallan olisi syytä myös vakavasti harkita suunnitelmassa esitettyjen kehitysvaihtoehtojen toteuttamista eikä vain EU-direktiivien edellyttämän minimitason toteuttamista. Merentutkimuksen yhtenäisen tiedonhallinnan luominen on tässä kehityksessä keskeinen tekijä.</p>	<p>Hallinnossa tullaan tekemään työtä meritiedon tietojärjestelmien parantamiseksi ja yhdentämiseksi.</p>

<p>Suomen riistakeskus</p>	<p>Tarkennettujen saaliskyselyiden osalta tulee varautua lisäresurssien kohdentamiseen saalistietoja keräävälle taholle.</p> <p>Minkin ja supikoiran seuranta tulee seurantaohjelmassa varmistaa ja sen toteuttamiseksi varata riittävästi resursseja.</p>	<p>Kustannuksia ja rahoitusvajetta käsitellään päätöksen taustamuistiossa ja YM työskentelee seurannan rahoituksen varmistamiseksi</p> <p>On totta, että vieraslajien osalta tämä seurantaohjelma ei tuota tietoa minkin ja supikoiran runsauksista. Tämä seuranta kuitenkin tarvitaan kun indikaattori näiden vieraslajinisäkkäiden määrien ja vaikutusten arvioimiseksi kehitetään, eli tämä seuranta tullaan lisäämään kehitystarpeisiin ja pyritään edistämään seurannan järjestämistä merenhoidon toimenpideohjelman ja vieraslajistrategian toimeenpanon seurantaan liittyen.</p>
<p>Suomen Satamaliitto ry</p>	<p>Toivomme, että mahdollisimman monet toimijoiden tarkkailuvelvoitteista voitaisiin toteuttaa yhteistarkkailuna.</p> <p>Koska alusten mukana siirtyvien vieraslajien potentiaalinen kulkeutuminen on monimutkainen prosessi esitämme, että satamatarkkailun laajentamista kehitettäisiin tässä vaiheessa HELCOM -yhteistyönä, jolloin yhtenä tavoitteena olisi rationaalisten ja kustannustehokkaiden toimintatapojen luominen ja siten edellytykset monistaa se tarvittavan laajaksi ja helposti toteutettavaksi toiminnaksi.</p> <p>Tietoa vaikutuksista merenpohjan fyysisiin ominaisuuksiin saataisiin hankkeiden vuosiraportoinnista, joka kattaa massojen määrät, sijoituspaikat ja haitta-aineiden pitoisuudet. Tietoa puuttuisi silti edelleen massojen peitto- ja liettymisvaikutuksista. Toivomme, että seurantaa kaiken kaikkiaan kehitetään yhdessä eri toimialojen alan kanssa</p>	<p>Itämeren maat ovat tehneet yhteistyötä HELCOM:ssa yhteisten lähestymistapojen kehittämiseksi satamien vieraslajien havainnoimiseksi ja tätä työtä pyritään jatkamaan samoin kuin järjestämään vieraslajien seuranta satamissa pidemmällä aikavälillä.</p> <p>Hankkeiden tietojen kanavoimista ja sisällyttämistä tietokantoihin tulee parantaa seurannan toimeenpanossa ja viranomaisten keskinäisen koordinatiotyön puitteissa.</p>

	<p>toiminnallisten erityispiirteiden, teknisten rajoitusten ym. huomioimiseksi.</p> <p>Ohjelmaluonnoksen mukaan seuranta kohdennettaisiin niihin voimakkaimpiin paineisiin ja meriekosysteemille suurimpiin uhkiin. Toivomme, että kohdentamiskysymykset huomioidaan (ks. yksityiskohtaiset kommentit) toimenpideohjelman luonnosta valmistellessa.</p>	
<p>Suomen Vesilaitosyhdistys ry</p> <p>Sama lausunto oli lähetetty myös Kaakkois-Suomen, Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksille.</p>	<p>Vesilaitosyhdistys pitää hyvänä eri tahojen suorittaman seurannan ja tarkkailun tietojen kokoamista ja tehokasta hyödyntämistä osana seurantakokonaisuutta.</p>	<p>Kehitetään VAHTI-järjestelmää ja varmistetaan että tiedot eri lähteistä päätyvät tehokkaasti sinne.</p>
<p>Suomen ympäristökeskus</p>	<p>MSD Art.11 ei edellytä käsikirjan mukaista yksityiskohtaista tietoa seurantapaikkamääristä tai seurantafrekvensseistä. Jäsenvaltioiden tulee arvioida näytteiden lukumäärää sekä seurantafrekvenssiä. SYKE esittää että käsikirjaa ei käytetä ehdotuksen virallisena liitteenä ja että ehdotuksessa ei esitetä tarkkoja seurantamääriä.</p> <p>Seurantaehdotuksen tulisi huomioida TuLa-uudistus.</p> <p>Ehdotuksessa tulee erottaa uudet seurattavat muuttujat ja muut lisätarpeet, jotta kustannukset</p>	<p>Seurantaohjelman päätös sisältää tiedon siitä millä merialueilla seuranta tehdään sekä yleistyn kuvauksen seurantafrekvensseistä. MSD:n raportointiohje edellyttää myös yksityiskohtaisempia tietoja, esim. alaohjelmien osalta indikaatiota vuosittain otettavista näytemääristä, vaikka absoluuttisia lukuja ei vaadita. Sen sijaan seurantaohjelman tuottama data edellytetään saatettavan komission/EEA:n saataville ja käyttöön (MSD artikla 19.3). Merenhoidon asiantuntijaryhmä tulee käsittelemään komissiolle lokakuussa 2014 raportoitavia tietoja elokuussa 2014.</p> <p>Sisällytetään näkemykset vähenevistä resursseista ja tutkimuslaitosuudistuksen haittavaikutuksista valtioneuvoston päätösesityksen taustamuistioon.</p> <p>Valtioneuvoston päätös ei sisällä erottelua vanhoihin ja uusiin muuttujiin. Seurannan kustannuksia ei sisällytetä VNP:hen, ne käsitellään esittely-</p>

	<p>voidaan arvioida. Seurannan kustannukset ovat hankalasti arvioitavissa. SYKE esittää, että uuden seurannan kustannukset näytetään kunkin alaohjelman yhteydessä.</p>	<p>muistiossa, mutta kunkin alaohjelman kustannusten erittelemiseen ei ole ollut valmistelussa mahdollisuuksia. Käsikirjassa ei ole tarvetta määritellä kustannuksia.</p>
<p>Turun yliopisto</p>	<p>Yhteistyön kehittäminen saisi olla vielä määrätietoista.</p> <p>Seurantatietoa olisi myös mahdollista hyödyntää enemmän parannettaessa kansalaisten tietoisuutta vesiympäristön merkityksestä ja arvosta. Tiedon säilyttämistä, käytettävyyttä ja saatavuutta olisi hyvä kehittää. Kaiken seurantaohjelmissa tuotetun tiedon (ml. ”raakadata”) pitäisi olla kaikkien yliopistoissa toimivien tutkijoiden käytössä.</p> <p>Seurantapaikkojen edustavuutta tulisi testata ja kehittää sen pohjalta seurantatiedon keräämistä mahdollisimman kustannustehokkaaksi suhteessa tietotarpeisiin. Edustavuuden arvioinnin tarve koskee erityisesti näytteenottoa paikkojen sijaintia avovesialueilla. Osa seuranta paikoista puolustanee paikkaansa mm. niiltä kerättyjen pitkien aikasarjojen tai hyvien logististen yhteyksien vuoksi, mutta siinä tapauksessakin niiltä saatavan tiedon edustavuus ja käytettävyys eri tarkoituksiin tulisi arvioida.</p> <p>Kansalaisseurannan kehittämisen crowdsourcing-periaatteella pitäisi olla voimakkaammin mukana kehityskohteenä. Esimerkiksi ihmisillä on yleisesti käytössä kännyköitä, joilla voitaisiin kuvata veden</p>	<p>Seurantaohjelman kehittäminen ja toimeenpanotyö mahdollistavat yhteistyön parantamisen edelleen. Jo seurantaohjelman laatiminen on yhteistyötä parantanut.</p> <p>Hallinnossa tullaan tekemään työtä meritiedon tietojärjestelmien parantamiseksi ja yhdistämiseksi sekä tiedon ja seurantadatan yleisen saatavuuden parantamiseksi.</p> <p>Seurantaohjelman edustavuuden analyysin kehittäminen on syytä sisällyttää merenhoidon asian- tuntijaryhmän työlistalle.</p> <p>Tämä on myös ympäristöhallinnon tavoitteena ja mm. Monitor2020-hanke pyrkii edistämään näitä päämääriä.</p>

	väriä.	
Wetterstrand Jari	<p>Osa maanviljelysmaasta pitää palauttaa takaisin sen alkuperäiseen tilaan jokivarsilta ja maansa myyvä tai vuokraava maanviljelijä voi saada jopa parempaa elantoa kosteikonhoitajan tehtävissä.</p> <p>Luonnoksesta ei löytynyt haulla kosteikko-sanaa. Wetterstrand toivoo, että merenhoito-ohjelmassa kiinnitetään huomiota ”kulttuurimaiseman” palauttamiseen luonnontilaan.</p>	Kuuluu toimenpideohjelmaan.
Åbo Akademi	<p>Åbo Akademi förundrar sig över att den objektiva vetenskapliga kompetensen i form av universitet med utbildning och forskning inom området inte beretts tillfälle att delta i arbetet.</p> <p>Det som saknas är hur olika variabler/indikatorer länkar till varandra och hur data och resultat på ett smidigt och effektivt sätt möjliggör större helhetsanalyser.</p> <p>Är datainsamlingen/övervakningen (provtagning) och tillgängligheten för olika indikatorer jämförbara och kompatibla med varandra?</p> <p>Är provtagnings-metoder (inklusive statistiskt hållbar replikering) kompatibla för specifika index (t.ex. BBI) och för att följa tillstånd över längre tider längs olika miljö-gradienter (samhällstruktur hos organismerna, och deras funktionella egenskaper).</p>	<p>Tarkastellaan mahdollisuuksia merenhoidon asi- antuntijaryhmän laajentamiselle. Myös kuulemi- sessa annettu palaute on arvokasta ja mahdolli- suus osallistua työhön.</p> <p>Seurantaohjelmassa tuotetaan tietoa indikaatto- reille, jotka heijastelevat hyvän tilan kuvaajia. Seurantaohjelmaehdotuksen tausta-aineistona olleessa seurantakäsikirjassa oli esitetty tietoa alaohjelmien kytköksistä indikaattoreihin, mutta melko yleisellä tasolla. Tieto näistä kytköksistä tehdään näkyväksi indikaattoreissa samoin kuin indikaattoreiden käyttö meriympäristön tila- arvioiden perustana.</p> <p>Käsikirjassa olevat alaohjelmien riittävyysanalyysit pyrkivät vastaamaan tähän.</p> <p>Ks. yllä.</p>

	<p>Det måste finnas en smidig och transparant möjlighet att använda sig av de olika databaserna, oavsett av vem/vilken myndighet de upprätthålls.</p> <p>I Kap. 8 & 9 nämns forskning men dess länk till övervakningen klargörs inte. Här bör man överväga om inte forskningen kring indikatorer och metoder (framförallt statistiska metoder, inklusive modellering) och utvärdering bör nämnas och tas med i större bemärkelse, och på denna punkt vore ett direkt samarbete med universiteten av största vikt.</p> <p>Speciellt länkarna mellan övervakningsprogrammen skulle vara viktiga att identifiera och definiera. Detta är mycket viktigt för att de olika aktörerna skall kunna göra tillförlitliga evalueringar av indikatorerna och ekosystembaserade och holistiska analyser samt prediktioner om framtida förändringar.</p> <p>Vissa centrala delsystem förefaller också ha fått en undanskymd roll i planen, och särskilt oroande är att de grunda vegetations-bottnarna och deras roll för kolbalansen och som lek/ungelkammare för fisk, utelämnats. Denna fråga måste lösas innan planen träder i kraft.</p> <p>Möjligheten att kombinera övervakningsdata med ekologiska egenskaper (traits) är en mycket viktig del i detta och därför borde de olika övervakningsprogrammen möjliggöra detta med tillräckligt täckande och kompatibla provtagningar.</p> <p>Inget nämns om hur de valda indikatorerna eller hela den integrerade havs-miljöövervakningen ska</p>	<p>Merenhoidon tietojärjestelmää tulisi kehittää tähän suuntaan.</p> <p>Lähtökohtana on, että asiaankuuluva tutkimus, myös yliopistoissa, otetaan huomioon merenhoidon kehittämisessä jatkossa ja pyritään myös edistämään tutkimusta, joka tukee seurantaohjelman arviointia ja edelleen kehittämistä.</p> <p>Seurannan alaohjelmien väliset yhteydet ja erityisesti seurantaa tekevien välinen entistä parempi käytännön koordinaatio on kysymys, jota työstehtään edelleen merenhoidon asiantuntijatyöryhmässä. Tämä parantaa myös seurantatiedon luotettavuutta.</p> <p>Seurantaohjelman kuulemisasiakirjassa on nostettu esille erityisenä asiana tiedon puutteet koskien erityisesti vedenalaisia luontotyyppejä. Näiden seurantaa, ml. matalien kasvillisuuden hallitsemien pohjien seuranta, pyritään parantamaan tulevaisuudessa.</p> <p>Tämä näkökohta on tutkimuksellisesti tärkeä, mutta ei sisälly direktiivin tavoitteisiin ja sellaisena ei ole ensisijaisen toteutuksen kohteena.</p> <p>Ekosysteempalveluiden arvottamiselle on lisääntyvää tarvetta ja vaikka seurantaohjelmassa ei ole erikseen selvitetty kuinka seurantatietoa tullaan</p>
--	---	---

	kunna förklara (och därmed bidra till att upprätthålla) ekosystemets varor och tjänster.	sellaiseen käyttämään, on seurantaohjelman tuotama tieto tarjolla myös arvottomistutkimuksiin ja -selvityksiin.
Åbolands Fiskarförbund r.f.	<p>Åbolands Fiskarförbund är mycket förvånad över att det i miljöministeriets övervakningsprogram för Östersjön står att uppföljningen av fisket kommer att övertas av miljöministeriet. Enligt Nylands Fiskarförbund har miljöministeriet ingen kunskap om förvaltning av en naturresurs.</p> <p>För övrigt hoppas Åbolands Fiskarförbund att havsförvaltningsplanen bidrar till att skapa ett bättre Östersjön där yrkesfisket även i framtiden har en viktig roll för den inhemska livsmedelsproduktion.</p>	<p>Maa- ja metsätalousministeriöllä on edelleen valmisteluvastuu kalastuksen seurantaan liittyvissä asioissa ja seurantaohjelma on valmisteltu ministeriöiden välisenä yhteistyönä perustuen olemassa olevaan kalastoseurantaan.</p> <p>Tämä tavoite on yhdenmukainen Suomen merenhoidon tavoitteiden kanssa.</p>

Osa II: Yksityiskohtaiset kommentit

Kommentoiva taho	Yksityiskohtainen kommentti	Palautteen huomioiminen/vastine
Helsingin yliopisto	<p>Seurantapisteiden kattavuutta ja edustavuutta ohjelman eri osa-alueiden osalta on ehdotuksesta mahdollonta arvioida, sillä vaikka pisteiden lukumäärä eri merialueilla on mainittu, niiden sijainnit pääsääntöisesti puuttuvat.</p> <p>Resurssipula uhkaa jo nyt johtaa tilanteeseen jossa seuranta-aineiston oletetaan syntyvän esimerkiksi yliopistollisen tutkimustoiminnan yhteydessä. Luvussa 6 mainitaan että kustannukset syntyvät seuranta toteuttavissa valtion tutkimuslaitoksissa (viitteenä mainittu luku 4.2. näyttäisi puuttuvan ehdotuksesta).</p>	

	<p>Tämän ohella kustannuksia syntyy yliopistollisissa toiminnoissa, joita hyödynnetään seurannassa. Koska kerättävillä aineistoilla on seurannan ohella tutkimuksellista arvoa, on työstä peritty ainoastaan kustannuksiin perustuva maksu. Yliopistojen tiukentuneessa rahatilanteessa, ja varsinkin jos valtiollisten laitosten käyttöaste lisääntyy, on otettava pohdintaan seurantatoiminnan välilliset kustannukset.</p> <p>Osa näytteidenotoista on yhteistyöhön perustuen suoritettu kokonaan yliopiston resurssein. YL ja TVEA haluavat nostaa tässä esille erityisesti sivulla 34 mainitun eläinplanktonin intensiiviseurantapisteen Tvärminnen Storfjärdenillä. YL:n ja TVEA:n kannalta seurantapisteen ylläpitäminen on tärkeää tutkimusta saatavien aineistojen takia, mutta yhteistyö vastuullisten viranomaisten kanssa ei ole ollut toimivaa. Jatkossa näytenäyte voidaan laskea osaksi seurantaohjelmaa edellyttäen, että SYKE saa riittävän resurssoinnin näytteiden käsittelylle ja että tulokset ovat välittömästi yliopiston tutkijoiden käytettävissä. Vaihtoehtoisesti aineiston keruu ja sen käyttö voidaan hoitaa kokonaisuudessaan tutkimuksen puitteissa.</p>	<p>Selvitetään eläinplanktonin intensiiviseurantapisteen tilannetta Tvärminnen Storfjärdenillä pyrki- myksenä, että parannetaan olemassa olevaa tilannetta molemmille osapuolille suotuisasti.</p>
<p>Elintarviketurvallisuusvirasto Evira</p>	<p>Elintarvikkeiden näyteenotto voi tarvittaessa palvelu- la laajempaan aluetta kuin ohjelmassa on ehdotettu, kun on kysymys K8:sta ja K9:stä, jopa K10:stä. Evira ja THL on mainittu vain alaohjelmassa Epäpuh- taudet ihmisravinnoksi käytettävässä kalassa.</p> <p>Avomeren haitallisia aineita ja niiden vaikutuksia koskevaan kohtaan on vastuulliseksi viranomaiseksi merkitty vain SYKE ja RKTL. Rannikon haitallisiin aineisiin on otettu mukaan ELY-keskukset. Kohdassa</p>	<p>Tarjous on tervetullut ja jatketaan pohdintoja merenhoidon ryhmissä siitä kuinka Eviran toimintaa voitaisiin liittää osaksi merenhoidon seurantaa nykyistäkin paremmin.</p> <p>Lisätään EVIRA ao. alaohjelmiin vastuuviranomaisen joukkoon.</p>

	<p>voisi lisäksi mainita Eviran elintarvikevalvontaviranomaisena, jolta esimerkiksi öljypäästöissä ensimmäiseksi kysytään, voiko alueen kalaa syödä.</p> <p>Evira ehdottaa, että velvoitetarkkailu sisältäisi tarvittaessa vaatimukset myös elintarvikkeina käytettävien kalojen mittauksista – ei siis vain vesi/sedimentti yms. Lisäksi, vaikka seurantaohjelmassa tuodaan selkeästi esille tuotetun aineiston laaja käytettävyys, tulisi mielestämme myös selvästi konkretisoida, miten tämä käytännössä tullaan toteuttamaan.</p> <p>Eviran mielestä tietojärjestelmiä tulisi kehittää sellaisiksi, että ne mahdollistavat tiedon avoimuuden jne. (s. 58).</p> <p>Evira ehdottaa, että s. 14 taulukossa huomioidaan, että myös aluemerren, ei vain rannikkovesien, osalta kalojen käytettävyyttä määrittelee elintarvikelainsäädäntö.</p> <p>Lisäksi Evira toteaa, että alaohjelmassa ”Epäpuhtaudet ihmisravinnoksi käytettävässä kalassa” vastuutahoksi on mainittu Evira. Vierasaineasiantuntijoilla on konsensus siitä, että POP-yhdisteet ovat Suomen näkökulmasta riskiperusteisesti valikoitunut yhdisteryhmä seurattavaksi elintarvikevalvonnassa (esimerkiksi joka 2.vuosi, kuten ohjelmassa nyt esitetty). Näiden osalta yhteistyötarpeesta pitäisi erikseen informoida kaikkien yhteistyötä tekevien laitosten johtoa esimerkiksi järjestämällä kutsuseminaari asiasta, kun seurantaohjelma on lopullisesti valmisteltu ohjelmatasolla.</p>	<p>Tutkitaan onko järkeenkäypää ja mahdollista lisätä elintarvikkeina käytettävien kalojen mittauksia niihin velvoitetarkkailuohjelmiin, joissa se on toiminnan vaikutusten kannalta sopivaa. Käytettävyydsasiaa ratkotaan tietojärjestelmien kehittämällä.</p> <p>Hallinnossa tullaan tekemään työtä meritiedon tietojärjestelmien parantamiseksi ja yhdentämiseksi.</p> <p>Tehdään korjaus seurantakäsikirjan vastaavaan taulukkoon.</p> <p>Pohditaan mahdollisuutta asiasta informoimiseen esim. asiantuntijatyöryhmässä.</p>
Kalatalouden Keskusliitto ry	Kalatalouden keskusliitto korostaa kalastuksen kannalta tärkeän haittaeläimen merimetson kannan	Merimetso on jo osa seurantaohjelmaa.

	<p>kehityksen ja kyseisen linnun aiheuttamien ympäristövaikutusten seurannan merkitystä.</p> <p>Ohjelma: Luonnon monimuotoisuus: Kalat</p> <p>- Yleiskuvaus. Lisää loppuun ...sekä tehostaa vapaa-ajan kalastuksen seurantaa.</p> <p>Ohjelma: Kaupalliset kalakannat</p> <p>- Yleiskuvaus: Kalastus ei aina ole merkittävin kaupallisten lajien tilaan vaikuttava tekijä. Määritelmää voisi täsmentää esimerkiksi: Kalastus on merkittävin kaupallisten lajien tilaan vaikuttava lyhyen aikavälin muuttuva tekijä.</p> <p>- Loppuun lisäys: Kaupallisen kalastuksen ohella myös vapaa-ajankalastuksella on huomattavaa merkitystä rannikkolajien sekä vaelluskalojen kantoihin.</p> <p>- Esitämme vapaa-ajan kalastuksen saalistietojen keräämistä yhdeksi uudeksi alaohjelmaksi tai yhdistettäväksi ”Ammattikalastajien saalistiedot” - alaohjelmaan.</p>	<p>Korjataan Käsikirjaan.</p> <p>Korjaus lisätään Käsikirjan yleiskuvauksen tekstiin.</p> <p>Korjataan Käsikirjaan.</p> <p>RKTL:n vastaus: ”Vapaa-ajankalastuksen saaliista olisi yleisesti ottaen hyödyllistä saada nykyistä laadukkaampaa tietoa. Kalastuslain uudistus on meneillään ja RKTL on ehdottanut lakiin lisäyksiä (mm. Hetu:n sisältävä rekisteri kalastusluvan hankkineista), jotka tulevaisuudessa mahdollistaisivat tehokkaamman tiedonkeruun myös vapaa-ajan kalastuksen saaliista. Jos tiedonkeruu tulevaisuudessa tehostuu, niin laadukkaampaa tietoa hyödynnetään myös merenhoidon yhteydessä.”</p>
<p>Maailman Luonnon Säätiö WWF Suomen Rahasto</p>	<p>Paineiden ja toimenpiteiden toimivuuden seuranta on vähäistä tai puuttuu. Kohdassa 3.5 ”Seurannan painotukset ja muodot” mainitaan ”kumulatiiviset ja synergiset vaikutukset”. Tätä kohtaa voisi avata ja mainita mitkä nämä tärkeimmät vaikutukset ovat.</p> <p>Maatalouden pistekuormittajat tulisi lisätä kuormi-</p>	<p>Pyritään avaamaan tätä edelleen Käsikirjassa.</p> <p>Seurantaa ei tehdä valuma-alueella tilatasolla.</p>

	<p>tusalaohjelmaan.</p> <p>Kansallispuistojen laajennusehdotuksia tulisi tarkastella rajattaessa seurannan piirissä olevia alueita.</p> <p>Vaellussiian poikastuotannon seuranta tulisi laajentaa muillekin rannikkoalueille, erityisesti Suomenlahdelle.</p>	<p>Pohditaan asiantuntijatyöryhmässä edelleen suojelualueilla ja sellaisiksi ehdotetuilla alueilla tehtävää seurantaa.</p> <p>RKTL:n vastaus: ”Kansallisen siikatyöryhmän vuonna 2013 tuottaman muistion perusteella RKTL:ssä on vuonna 2014 käynnistetty tutkimus, jonka yhtenä tavoitteena on arvioida rannikon siikaseurantojen tehostamistarpeita ja -keinoja tulevaisuudessa. Onkin todennäköistä, että seuraavalla kierroksella vaellussiikaan liittyvät seurannat laajenevat sekä alueellisesti että menetelmällisesti.”</p>
<p>Maa- ja metsätalousministeriö</p>	<p>Seurantaohjelman tausta-aineistona olevassa Merenhoidon seurantakäsikirjassa on esitetty joukko seurantojen kehittämisehdotuksia, joiden vaikutuksia seurannan resursseihin ei ole arvioitu. Esimerkiksi kasviplanktonin seurannan asemaverkoston tulisi käsikirjan mukaan laajentaa alueellisesti ja ajallisesti. Osa rannikon biologisesta seurannasta hoidetaan maa- ja metsätalousministeriön rahoittamalla maa- ja metsätalouden kuormituksen ja sen vesistövaikutusten seurannalla. Tämän MaaMet-seurannan vaikuttavuutta on kuitenkin tarkoitus parantaa rannikon seurantapaikkoja vähentämällä, mikä on ristiriidassa esitetyn lisäämistavoitteen kanssa.</p> <p>Ehdotuksen sivulla 15 esitetään, että vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 26 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen ministeriöiden alaiset tai ohjaamat viranomaiset, laitokset ja yksiköt vastaavat omalla toimialallaan merenhoitosuunnitelmaa varten tarvittavan tiedon tuottamisesta, kokoamisesta ja toimittamisesta sekä merenhoitosuunnitelman toi-</p>	<p>Käsikirjassa esitetyt seurantojen kehittämisehdotukset olivat pyydettyjä asiantuntija-arvioita. Seurantaa kehitetään edelleen saatavilla olevien resurssien rajoissa. Lähtökohta on, että minimissään seurannan tulee kattaa meristrategiadirektiivin vaatimukset ja rannikkoalueilla tämä seurannan minimi ei suoraviivaisesti aina ole sama kuin vesipuidedirektiivin vaatimukset vaan voi ylittää VPD:n määrittelemän tason.</p> <p>Asia otetaan huomioon sekä VNP:ssä että Käsikirjassa.</p>

	<p>meenpanosta. Yksi esitetyistä laitoksista on Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. RKTL on esitetty tiedon tuottajaksi myös useassa kohdassa luvun 5 taulukossa. Koska seurantaohjelman aikajänne ulottuu vuoteen 2020, siinä olisi hyvä mainita, että RKTL muodostaa yhdessä MTT:n ja Metlan kanssa 1.1.2015 alkaen Luonnonvarakeskuksen. Maininta tekstissä voisi olla esim. muodossa "RKTL (1.1.2015 lähtien Luonnonvarakeskus)".</p> <p>Sivulla 27, Metsästyssaalis-alaohjelman kohdassa 'Mitattavat tekijät', todetaan, että tiedot kerätään riistakeskusalueittain. Käytännössä otantatutkimus pitää sisällään myös sisämaa-alueet eikä merellä tai sisämaa-alueilla metsästettyjä lintuja ole mahdollista erottaa em. metsästysalueen perusteella. Kohdassa 'Havainnoinnin ajallinen kattavuus', todetaan, että tiedot kerätään kattavasti kunkin lajin metsästysajalta. Tämä ei pidä täysin paikkaansa, sillä ajallista kattavuutta ei käytännössä ole mahdollista saavuttaa.</p> <p>Sivulla 39, Vieraslajit-alaohjelman kohdassa 'Tiedonhallinta' on virhe. Lause "Suomen ympäristökeskus ylläpitää rekisteriä saapuneista vieraslajeista." tulisi poistaa, sillä SYKE ei ylläpidä tällaista rekisteriä. Kohtaan voisi lisätä kansallisen vieraslajiportaalin www.vieraslajit.fi, johon kerätään kansallista vieraslajitietoa myös meripuolelta Itämeren vieraslajeista. Samat korjaukset tulisi tehdä myös seurantakäsikirjan sivulle 84 kohtaan Tiedonhallinta.</p>	<p>Korjataan ohjelmaan.</p> <p>VNP:ssä ei mainita SYKEN ylläpitämää rekisteriä vaan " Tieto on saatavilla Itämeren yhteisestä vieraslajirekisteristä, joka löytyy osoitteesta http://www.corpi.ku.lt/databases/index.php/aquanis. Yhteenveto tuloksista on HELCOM-indikaattorissa, joka löytyy osoitteesta http://www.helcom.fi." Vastaavat tiedot ovat Käsikirjassa.</p>
<p>Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry</p>	<p>Rehevöityminen (BALFI-D05):</p> <p>- Myös pistekuormituksesta on mitattava liukoiset ravinteet.</p>	<p>SYKEN vastaus: "Tämä on ihan perusteltu näkemys. Käsittääkseni valtaosa puhdistamoista (sekä teollisuus- että yhdyskuntajäteveden) mittaa liukoiset (epäorgaaniset) ravinteet. Niille pitäisi aset-</p>

	<p>- Hiilestä tulisi mitata liukoinen muoto (DOC) samoin kuin typestä ja fosforista.</p> <p>- Meren sisäisen kuormituksen vaikutus veden kemialliseen tilaan tulee määrittää.</p> <p>Epäpuhtaudet ympäristössä (BALFI-D08):</p> <p>- MTK ehdottaa, että mitattaviin aineisiin lisätään hormoneja ja lääkeaineita, joilla epäillään olevan haitallisia vaikutuksia sekä meri- että muissa ekosysteemeissä.</p>	<p>taa raportointivelvoite, jolloin saisimme datan VAHTI-tietokantaan. Tätä asiaa YM voisi edistää.”</p> <p>SYKEN vastaus: ”Suomen vesien hiilestä valtaosa (>90 %) on liuenneessa muodossa eli DOC:ta. Niukkoja seurantaresursseja ei siksi kannata käyttää TOC-näytteiden suodattamiseen. Kokonaistypen ja kokonaisfosforin lisäksi mitataan jokien ainevirtaamien seurantaohjelmassa niiden epäorgaaniset fraktiot (NO₂3N, NH₄H, PO₄P). Lisäksi kokonaisfosforista määritetään suodatettu kokonaisfosfori (TDP) ja suodatettu fosfaattifosfori PO₄P (suod). Liennut orgaaninen saadaan laskennallisesti: DOP=TDP-PO₄P (suod), joten fosforin osalta on tiedossa lienneet fraktiot (sekä epäorgaaninen että orgaaninen). Jokien ainevirtaamien seurantaohjelmassa ei määritetä tyypeä suodatetuista näytteistä. Tutkimusten mukaan valtaosa (90 %) Suomen jokien Itämereen kuljettamasta typestä on liuenneessa muodossa ja epäorgaaninen tyyppi on lähes kokonaan liuennutta tyyppiä. Siten varsinkaan epäorgaanisia typpifraktioita ei ole perusteltua määrittää suodatetuista näytteistä.”</p> <p>Tämä ei ole osa seurantaohjelmaa vaan pikemmin tutkimus- ja selvitystyötä.</p> <p>SYKEN vastaus: ”Ohjelmaan on tässä vaiheessa kirjattu erityisesti direktiivissä mainitut aineet. Lääkeaineista ja hormoneista tarvitaan todellakin lisää tietoa, jota saadaan uusitusprosessin prioriteettiainedirektiivissä sovitun ns. ”Watch List” mekanismin kautta. Siinä tullaan lähivuosina kartoitta-</p>
--	---	--

		maan useista mereen laskevista joista sekä lääkeaineita, hormoneja että muita ns. "nousevia" aineita. Tämän perusteella arvioidaan näiden aine ryhmien pysyvän seurannan tarve. Myös muita tutkimuksellisia kartoituksia tehdään, mikäli erillistä rahoitusta saadaan. Näitä ei kuitenkaan voi kirjata tähän seurantaohjelmaan."
Metsähallitus	<p>Seurantaohjelmaan olisi syytä ottaa myös sekä uudet menetelmät että alueet, jotta se vastaisi paremmin meristrategiadirektiivin haasteisiin.</p> <p>Ohjelmasta puuttuvat vesikasvien peittämät pehmeiden pohjien sekä hiekkarantojen eliöyhteisöt. Esimerkiksi Suomessa uhanalainen avainhabitaatteja muodostava hiekkapohjilla kasvava meriajokas sekä pehmeiden pohjien direktiivilajit upossarpio ja nelilehtivesikuusi jäisivät seurannan ulkopuolelle. Kasvien osalta merenpohjan elinympäristöjen seuranta keskittyy luonnoksen mukaan koviin pohjiin, jolloin seuranta jää vajanaiseksi alueilla, joissa kovan pohjan osuus on pieni.</p>	<p>Toteutus tehdään käytössä olevien resurssien puitteissa ja uusia tarpeita pyritään edistämään. Lisätään uusien menetelmien tarve Käsikirjan kehitystarve-osioon.</p> <p>Ks. yllä.</p>
Nylands Fiskarförbund r.f.	I förvaltningsprogrammet, sidorna 27 och 40 finns delprogrammet "Biologisk mångfald fiskar (BALFI-D01, 04,06fis) och programmet "kommersiella fiskbestånd" (BALFI-D03) som gäller de av EU kvoterade fiskarterna. Rubriken för delprogrammet "kommersiella fiskbestånd" är missvisande för även fritidsfisket inverkar på samma fiskstammar, i synnerhet på laxstammen. Även de ökande säl- och skarvpopulationerna, har en stor inverkan på fiskstammarna. Den ansvariga myndigheten är Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet.	RKTL:n vastaus: "Vapaa-ajankalastajat toki kalastavat samoja lajeja kuin ammattikalastajat. Otsikko "Kaupalliset kalakannat" tulee kuitenkin direktiivistä ja sen liitteistä."

	<p>Vad beträffar BALFI-D03 anser Nylands Fiskarförbund att det bör nämnas att det ansvariga ministeriet bör vara Jord- och skogsbruksministeriet.</p> <p>Nylands Fiskarförbund anser att även fiskeguider och fritidsfiskare bör anmäla sina fångster av kvoterade arter till myndigheterna (såväl åter-utsläppt som tillvaratagen fisk).</p>	<p>Maa- ja metsätalousministeriöllä on edelleen valmisteluvastuu kalastuksen seurantaan liittyvissä asioissa ja ohjelma on valmisteltu yhteistyössä perustuen olemassa olevaan seurantaan, mutta ministeriöitä ei ole nimetty missään alaohjelmassa vastuuviranomaisiksi vaan varsinaisia seuranta- tekeviä ja toteuttavia viranomaisia.</p> <p>RKTL:n vastaus: ”Vapaa-ajankalastuksen saaliista olisi yleisesti ottaen hyödyllistä saada nykyistä laadukkaampaa tietoa. Kalastuslain uudistus on meneillään ja RKTL on ehdottanut lakiin lisäyksiä (mm. Hetu:n sisältävä rekisteri kalastusluvan hankkineista), jotka tulevaisuudessa mahdollistaisivat tehokkaamman tiedonkeruun myös vapaa-ajan kalastuksen saaliista. Jos tiedonkeruu tulevaisuudessa tehostuu, niin laadukkaampaa tietoa hyödynnetään myös merenhoidon yhteydessä.”</p>
Pohjanmaan liitto	<p>Största delen av programmen och delprogrammen är utförligt redogjorda, men för delprogrammet Skräp på stranden/Mängd och beskaffenhet förblir det oklart vad en etablerad strand är. Här skulle det vara på sin plats med en definition av etablerad strand samt kriterierna för en dylik.</p>	<p>Tämä on määritetty Käsikirjaan sisällytettävässä menetelmäohjeistuksessa, joka tullaan kytkemään alaohjelmaan.</p>
<p>Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos</p> <p>Sama lausunto oli lähetetty myös Etelä-Pohjanmaan, Kaakkois-Suomen ja Uudenmaan ELY-keskuksille.</p>	<p>Joidenkin alaohjelmien kohdalla, esimerkiksi avomeren ja rannikon haitallisten aineiden seurannoissa, voisi täsmentää mukana olevien laitosten työnjakoa ainakin tausta-aineistona olevaan Merenhoidon seurantalokäsikirjaan.</p>	<p>Voidaan selventää Käsikirjassa.</p>
Satakuntaliitto	<p>Ohjelman luonnon monimuotoisuutta lintujen näkökulmasta käsittelevästä alaohjelmasta puuttuu lintujen ruokailu-, kerääntymis- ja sulkimialueita käsitte-</p>	<p>Tämä on jätetty seurantaohjelman ulkopuolelle, sillä merenhoidossa tarvittava tieto populaatiomuutoksista saadaan pesimäpopulaatiosta ja</p>

	<p>levä osio ja alaohjelmaa tulee täydentää tältä osin.</p> <p>Satakuntaliitto kiinnittää mm. lintuja käsittelevän alaohjelman osalta huomiota siihen, että nykyisten seurantapisteen ja reittien osalta seurantamenetelmiä tulee kehittää niin, että seurantatietojen avulla on mahdollisuus saada kustannustehokkaasti kokonaiskäsitys koko merialueen tilanteesta. Seurannan kehittämisessä tulisi ottaa käyttöön uusia menettelyjä ja yksi hyvä keino ovat merilintujen lentokonekennat.</p>	<p>talvilintulaskennoista.</p> <p>Tämä näkemys voidaan lisätä ao. alaohjelman kehittämistarpeisiin Käsikirjaan.</p>
<p>Suomen Luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry</p>	<p>S. 11 epäjohtonmukaisuus aluejaon tasoissa (viisi vai kolme tasoa?).</p> <p>Pyöriäinen ei ole mukana alaohjelmassa ja SAMBAH-seuranta tulee jatkaa.</p> <p>Kalastajat tulee velvoittaa toimittamaan sivusaaliiksi tulleet hylkeet ja linnut tutkijoille.</p> <p>Nykyinen kyselymenetelmä ei kuvaa metsästyssaalista luotettavasti.</p>	<p>Korjataan aluejaon tasoja koskeva teksti Käsikirjaan. VNP:ssä aluejakoja käytetään vain alueellista kattavuutta käsittelevissä osioissa liitteessä ja karttaa ei esitetä.</p> <p>Pyöriäishavaintoja kerätään, mutta tätä ei kutsuta seurannaksi. Lisätään maininta pyöriäishavainnoista VNP:hen hyljelaskentojen yhteyteen ja Käsikirjaan havainnoinnin jatkon tärkeydestä.</p> <p>RKTL:n vastaus: "Sivusaaliiksi päätyvät hylkeet ovat uusimpien tutkimusten mukaan lähes yksinomaan uroksia ja keskimääräistä heikkokuntoisempia. Näiden yksilöiden arvo on siis vähäinen etenkin lisääntymiskyvyn seurannan kannalta (kohdistuu naaraisiin) mutta myös traanin paksuuden seurannan kannalta. Ammattikalastuksen sivusaaliina tulee nykyisin ilmeisesti hyvin vähän lintuja, joten senkään takia velvoite ei liene perusteltu. Sivusaalisongelman laajuutta (linnut) olisi kyllä ehkä vielä syytä kertaluontoisesti selvittää."</p> <p>RKTL:n vastaus: "Ei ainakaan alueellisesti. Toisaalta maakohtainenkin tieto metsästyssaaliista riittä-</p>

	<p>Saaristolintulaskentojen rahoitus tulee varmistaa (edes rengastajien polttoainekulut).</p> <p>Varsinkin luonnonsuojelulain kaloissa on seuranta-aukko, mutta myös monia talouskaloja seurataan riittämättömästi.</p> <p>Olisiko hyvä huomioida myös putkilokasvit? Tässä yhteydessä olisi ainakin hyvä mainita miksi putkilokasveja ei oteta huomioon.</p> <p>Miksi alaohjelmassa ei huomioida vaikutuksiltaan suuria öljy- ja kemikaalionnettomuuksia, jos niitä sattuu?</p> <p>Roskalaskentoja pitää kehittää. Vertailutietoa voisi saada rantojen osalta myös toistamalla SLL:n Uudenmaan piirin 2000-luvulla laskemat Coastwatch-seurantakohteet ja ehkä myös WWF:n Naturewatchin koealat vertailemalla niiden tuloksia.</p>	<p>nee - populaatiot ovat vieläkin laajempia. Nettipohjaista uutta metsästyssaalistietojenkeruujärjestelmää on ilmeisesti suunniteltu (Riistakeskus?).”</p> <p>RKTL:n vastaus: ”Näin on. Eri laitosten välistä työnjakoa (ja kustannusten) tulee myös selventää.”</p> <p>RKTL:n vastaus: ”Kaikkea ei pystytä eikä varmaan ole tarpeenkaan seurata. Voimakkaan hyödyntämisen kohteena olevien rannikkolajien (erityisesti kuha, siika) seurantoja pyritään jatkossa kehittämään. Mahdollisesti esimerkiksi kalatalouden EU-tiedonkeruuohjelman puitteissa.</p> <p>Käytävissä olevat resurssit rajoittavat putkilokasvien seurantaan tällä hetkellä, mutta myös muut tahot ovat asiaa korostaneet ja lausumat on syytä sisällyttää Käsikirjan kehitystarpeet -osioon.</p> <p>Suuret öljyonnettomuudet kirjataan HELCOM-tasolla, jolloin kansallinen seuranta ei ole tarpeellinen.</p> <p>Kehitystarve on jo huomioitu ko. alaohjelmissa Käsikirjassa.</p>
Suomen riistakeskus	<p>Itse seurantaohjelmasta tai sen taustadokumentista ei enää ole suoraan löydettävissä kaikkia hyvän tilan laadinnan yhteydessä kehitettäviksi suunniteltuja indikaattoreita. Indikaattorien kehittämiseen tulisi paneutua erityisesti minkin ja supikoiran vaikutusten osalta.</p>	<p>Indikaattorit ovat käsikirjan liitteenä ja indikaattorityötä tehdään erillisenä merenhoidon suunnittelun osana asiantuntijaryhmässä.</p>

	<p>Hylkeisiin liittyvien ihmisperäisten paineiden seurannan kehittämisen suhteen tulisi keskittyä erityisesti sivusaaliskuolevuuteen ja mahdollisiin hylkeisiin kertyvien haitta-aineiden seurantaan.</p> <p>Seurannassa tulee huomioida se, että merilintuja koskevat saalistiedot ovat epätarkkoja ja metsästyksen suhde saalislajin tilaan tulee arvioida tapauskohtaisesti.</p> <p>Se, ettei ohjelma: Luonnon monimuotoisuus: Linnut (BALFI-D01,04,06bir) kohdalla ole paineena mainittu vieraspetoja, on selkeä puute.</p> <p>Suomen riistakeskus pitää erittäin tärkeänä, että haitalliset minkki ja supikoira otetaan tulevassa resursoinnissa huomioon. EU:n vieraslajiasetuksen vaatimusten mukaisia seurannan resursseja on kohdennettava tarvittaessa myös minkin ja supikoiran määrien seurantaan. Käytännössä tämä tarkoittaa, että resursseja tulee luultavimmin kohdentaa myös seurantaohjelman (BALFI-D01,04,06bir-1) yhteyteen.</p>	<p>RKTL:n vastaus: ”Sivusaalisasia tulee olemaan esillä jatkossakin. Haitta-aineiden mahdollisia vaikutuksia seurataan välillisesti hylkeiden lisääntymisterveydentilan kautta. Mahdollinen ympäristömyrkkypitoisuuksien mittaaminen hylkeistä liittyy enemmänkin kuvaajaan 8 ja SYKEN intresseihin.</p> <p>Lisätään maininta Käsikirjassa alaohjelman riittävyysarvioon.</p> <p>RKTL:n vastaus: ”Jos minkki sieltä painelistalta jostain syystä puuttuu, niin pitäisi lisätä. Minkki on ongelma erityisesti ulkoluodoilla.” Lisätään Käsikirjan tietoihin.</p> <p>SYKEN vastaus: ”On totta, että vieraslajien osalta seurantaohjelma ei tuota tietoa minkin ja supikoiran runsauksista. Tämä seuranta kuitenkin tarvitaan kun indikaattori näiden vieraslajinisäkkäiden määrien ja vaikutusten arvioimiseksi kehitetään, eli tämä seuranta tullaan lisäämään kehitystarpeisiin.”</p>
Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry	<p>Sekä arviointiohjelmassa että seurantakäsikirjassa mainitaan velvoitetarkkailut, mutta niitä ei käsitellä ja huomioida kummassakaan kokonaisuudessa. Velvoitetarkkailut tulee sisällyttää kummankin asiakirjan kustannusten käsittelyyn sekä kehittämistoimenpiteisiin.</p> <p>Liitto korostaa, että velvoitetarkkailut tuottavat ensisijaisesti tietoa tietyn toiminnan vaikutuksista. Siten</p>	<p>Kuultavana on ollut seurantaohjelma ja velvoitetarkkailujen roolia on selvitetty sekä kuulemisasiakirjassa että tausta-aineistona olleessa seurantakäsikirjassa. Velvoitetarkkailun kustannuksia ei ole sisällytetty kustannusarvioon, koska tarkkailua tehdään lähtökohtaisesti muita tarkoituksia varten ja merenhoidon seurantaohjelma hyödyntää jo muutoinkin koottavan tiedon eikä ole siitä tiedon-</p>

	<p>kaikkia seurannan menetelmiä ja vaatimuksia ei voi suoraan soveltaa velvoitetarkkailuihin. Tämä tulisi tuoda esille etenkin seurantakäsikirjassa epäselvyyksien ja tulkintaerimielisyyksien välttämiseksi. Toisaalta liitto muistuttaa, että velvoitetarkkailuja kehitetään huomioiden tulosten käyttökelpoisuus myös vesien ja merenhoidon kannalta, mutta tämä ei saa ohittaa vaikutusten tarkkailun ensisijaisuutta.</p> <p>Liittyn kehittämistoimenpiteisiin Liitto on jättänyt vuonna 2012 ympäristöministeriölle kannanoton hyvistä tarkkailukäytännöistä. Velvoitetarkkailuihin ja etenkin yhteistarkkailuihin olisi Liiton esityksen mukaisesti mahdollista yhdistää myös seurantoja. Näin toimimalla myös arviointiohjelman toteutus olisi huomattavasti kustannustehokkaampaa kuin irrottamalla seurannat tarkkailuista ja tuotettava tieto laajempaa kuin yksittäin.</p> <p>Liitto muistuttaa, että haitallisten aineiden tarkkailussa olisi huomioitava toteutettujen hankkeiden johtopäätökset ja toimenpide-esitykset. Mikäli tarpeen, tulee tehdä myös karsivia muutosesityksiä seuranta- ja tarkkailukäytäntöihin, mikäli ne perustuvat ko. selvityksiin.</p>	<p>tuotannosta riippuvainen. Velvoitetarkkailujen tuottamien tietojen hyödyntämistä merenhoidossa ja siihen liittyviä kehitystarpeita voidaan tarkentaa edelleen Käsikirjassa huomioiden liiton kannanotot.</p> <p>Pyritään jatkamaan keskustelua merenhoidon seurannan kehittämisestä ja otetaan tässä yhteydessä huomioon myös Liiton vuoden 2012 kannanotto hyvistä tarkkailukäytännöistä.</p> <p>Tämä huomio nostetaan Käsikirjan C-osioon ja Kehitysosioon lisätään tarve saada velvoitetarkkailutieto paremmin ympäristöhallinnon tietokantoihin, jotta tarkkailun tarvetta voidaan arvioida.</p>
Suomen Vesilaitosyhdistys ry	<p>Seurantaohjelman alaohjelmassa Luvitetun toiminnan haitallisten ja vaarallisten aineiden päästöt rannikkovesiin on todettu, että yhdyskuntien puhdistamoilta mitataan prioriteettainedirektiivin relevantteja aineita laitosten tarkkailusuunnitelmien mukaisesti. Seurantakäsikirjan kohdassa 6.10.2. Rannikon haitalliset aineet ja niiden vaikutukset on kehitystarpeena todettu, että kertyvien aineiden tarkkailua tulisi lisätä toiminnanharjoittajien velvoitteisiin rannikko-</p>	<p>Luvanvaraisen toiminnan haitallisten ja vaarallisten aineiden päästöt rannikkovesiin -alaohjelman mitattavia tekijöitä on täsmennetty niin, että prioriteettainedirektiivin relevantteja aineita aletaan tarkkailla vasta vuosina 2016–2017. Muilta osin huomioidaan Vesilaitosyhdistyksen lausuma haitallisten ja vaarallisten aineiden seurannan ja tarkkailun jatkokeskusteluissa.</p>

	<p>vesissä. Vesilaitosyhdistys korostaa, että puhdistamoilta tulee edellyttää tarkkailua vain relevanttien aineiden osalta. Tarkkailua koskevien vaatimusten tulee olla kohtuulliset ja tarkkailun toteuttamisessa tulee pyrkiä löytämään kustannustehokkaita ratkaisuita.</p> <p>Seurantakäsikirjan kohdassa 6.3.3. Verkkokalastus-seurannat kehitystarpeissa todetaan, että ”Verkoston alueelliseen kattavuuteen liittyvien ongelmien vaikutuksia arvioidaan samoin kuin mahdollisuuksia kattavuuden parantamiseen esimerkiksi velvoitetarkkailujen avulla.” Vesilaitosyhdistys haluaa korostaa, että velvoitetarkkailujen tarkoitus on seurata toiminnan aiheuttamia relevantteja ympäristövaikutuksia, ei vastata yleisiin tutkimus- tai tietotarpeisiin.</p> <p>Seurantakäsikirjan kohdassa 6.5.3., patogeeniset mikrobit, kehitystarpeissa todetaan tarvittavana kehitysaskeleena, että jätevedenpuhdistamoiden bakteeriseurantaa kehitetään ja sitä lisätään puhdistamojen päästötarkkailuohjelmiin. Lisäksi todetaan, että järjestetään tulosten tallennus rekisteriin, esim. Vahtiin. Kehitystarpeena mainitaan myös bakteeriseurannan ottaminen uudelleen mukaan ympäristöhallinnon seurantaohjelmaan ’jokien mereen kuljetettujen ainemäärien seuranta’. Vesilaitosyhdistys ei pidä tarpeellisena tai perusteltuna laajentaa puhdistamoiden päästöseurantaa siten, että patogeenisten mikrobien määrää seurattaisiin jatkuvasti kaikilla puhdistamoilla. Patogeenisten mikrobien tarkkailussa näemme kehitystarpeena erityisesti tutkinnallisen seurannan, jota tulee edellyttää ainoastaan silloin, kun se on paikallisten olosuhteiden vuoksi perusteltua.</p>	<p>Velvoitetarkkailua tehdään lähtökohtaisesti muita tarkoituksia varten ja merenhoidon seurantaohjelma hyödyntää tätä jo muutoinkin koottavaa tietoa eikä ole siitä tiedontuotannosta riippuvainen. Keskustelua velvoitetarkkailujen tuottamien tietojen hyödyntämistä merenhoidossa ja siihen liittyviä kehitystarpeita tulee kuitenkin jatkaa.</p> <p>Tutkinnallisen seurannan tarpeet tulisi selvittää esim. luomalla kriteereitä seurannan aloittamiselle.</p>
--	---	---

<p>Suomen ympäristökeskus</p>	<p>Viranomaisvastuut kappaleessa 3.2 pitäisi siirtää kappaleeseen 1.3.</p> <p>Kappaleen 3.1 tekstissä velvoitetarkkailujen määritelmä pitäisi muuttaa: ne voivat olla pitkäjänteistä seurantaa, mutta niiden menetelmien tulee olla soveltuvia muun seurannan kanssa.</p> <p>SYKE esittää kappaleen 3.1. lopussa olevaa lainsäädäntöjen kytköksiä kuvaavaa osaa muutettavaksi kuvaamaan lainsäädännössä tarkoitettua syy-seuraussuhdetta.</p> <p>Taulukko 1: viittaus kuvaajiin väärä.</p> <p>Kuvan 1 otsikointi ei oikea, sillä se kuvaa MSDn toiminnan eri vaiheita. SYKE esittää viittauksen poistamista.</p> <p>SYKE esittää kappaleeseen 3.4 yleisempää muotoa ekosysteemipalvelujen kuvaukselle (ehdotus lausunnossa).</p> <p>SYKE esittää kappaleeseen 3.6 tarkennusta standardoitujen menetelmien lauseeseen (ehdotus lausunnossa).</p> <p>Taulukko 2: viittaus kuvaajiin väärä.</p> <p>Luvun 5 viittaus käsikirjaan esitetään poistettavaksi.</p> <p>Jokaisessa alaohjelmassa on esitettävä kytkökset raportoisesta muiden direktiivien alla.</p>	<p>VNP:n muoto on erilainen kuin kuulemisasiakirjan.</p> <p>Korjataan Käsikirjaan sen mukaan mitä tarkkailuita säädetään ja on ohjeistettu.</p> <p>?</p> <p>Taulukko ei tule VNP:hen</p> <p>?</p> <p>Voitaneen korjata Käsikirjaan.</p> <p>Voitaneen korjata Käsikirjaan.</p> <p>? Viittauksia kuvaajiin ei tule VNP:hen</p> <p>VNP tulee sisältämään viittauksen Käsikirjaan.</p> <p>Käsikirjan tarkoitus on esittää kuinka seuranta on Suomessa järjestetty ja tarjota käytännön ohjeistus seurantaa tekeville tahoille. Raportointi on oma asiakokonaisuutensa, jota suunnitellaan MSCG:n hyväksymän ohjeistuksen perusteella. Muiden direktiivien alla raportoitavia tietoja ei edellytetä raportoitavan uudelleen.</p>
-------------------------------	--	---

	<p>Alaohjelmakuvauksista tulisi poistaa jo raportoitujen seurantapaikkojen tarkat seurantapaikkamäärät ja -frekvenssikuvaukset.</p>	<p>VNP:hen ei sisälly numeerisia arvoja seurantatiheyksistä tai tarkkoja seurantapaikkoja. Euroopan komissiolle raportoidaan vain ne seurantapaikat, joita ei ole vielä raportoitu muiden raportointien yhteydessä.</p>
Säteilyturvakeskus	<p>STUK on lisättävä kappaleen 3.2 viranomaisluetteloon.</p> <p>STUK esittää, että MORS-PRO ryhmä korvataan MORS-EG -ryhmällä kappaleessa 3.3.</p> <p>STUK esittää 5 luvun kirjoitusasuun liittyvää muutosta.</p>	<p>Lisätään STUK ao. kohtaan sekä VNP:hen että Käsikirjaan.</p> <p>Tehdään esitetty korjaus.</p> <p>Tehdään korjaukset sekä VNP:hen että Käsikirjaan.</p>
Åbolands Fiskarförbund r.f.	<p>I förvaltningsprogrammet, sidorna 27 och 40 finns delprogrammet "Biologisk mångfald fiskar (BALFI-D01, 04,06fis) och programmet "kommersiella fiskbestånd" (BALFI-D03) och gäller de av EU kvoterade fiskarterna. Rubriken för delprogrammet "kommersiella fiskbestånd" är missvisande för även det "okommersiella" fritidsfisket inverkar på samma fiskstammar liksom även den allt ökande säl- och skarvpopulationen. Den ansvariga myndigheten är Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet. EU kräver att också fritidsfisket fångster skall uppföljas, vilket gör att rubriken är direkt missvisande.</p> <p>Vad beträffar BALFI-D03 anser Åbolands Fiskarförbund att det bör nämnas att det ansvariga ministeriet bör vara jord- och skogsbruksministeriet.</p>	<p>RKTL:n vastaus: "Vapaa-ajankalastajat toki kalastavat samoja lajeja kuin ammattikalastajat. Otsikko "Kaupalliset kalakannat" tulee kuitenkin direktiivistä ja sen liitteistä."</p> <p>Maa- ja metsätalousministeriöllä on edelleen valmisteluvastuu kalastuksen seurantaan liittyvissä asioissa ja ohjelma on valmisteltu yhteistyössä perustuen olemassa olevaan seurantaan, mutta ministeriöitä ei ole nimetty missään alaohjelmassa vastuuviranomaisiksi vaan varsinaisia seurantaa tekeviä ja toteuttavia viranomaisia.</p>

B. ELY-keskusten saama palaute

Osa I: Yleiset kommentit

Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Kommentoiva tah	Yleinen kommentti	Palautteen huomioiminen/vastine
HaminaKotka Satama Oy	<p>Satamatoimintoihin liittyvän seurannan kustannuksille (koskien merialueitten vieraslajeja, ruop-paustöitä ja vedenalaista alusten aiheuttamaa melua) tulisi saada vastinetta esim. seurantakäsi-kirjan muodossa.</p> <p>Seuranta ja tarkkailua tulee koordinoita ja kehittä siteen, että tarkkailu mahdollisuuksien mukaan pohjautuu jo olemassa oleviin merialueiden yhteistarkkailuihin ja muihin raportointeihin siteen, että vältetään päällekkäisyyksiä. Samalla on pyritävä kokonaisuudessa kustannustehokkuuteen ja tulosten vaikuttavuuden arviointiin.</p> <p>Toteamus kustannusten merkittävästä noususta.</p>	<p>Ohjeistukset seurantoihin tullaan sisällyttämään Käsi-kirjaan.</p> <p>Pyritään tähän merenhoidon seurannan kehittä-misessä ja koordinoinnissa suhteessa velvoite-tarkkailuihin.</p>
Pyhtään kunta	<p>Seurantaohjelmassa tulee kiinnittää erityistä huomiota merenlahtien rehevöitymistä ehkäisevien toimenpiteiden seurantaan ja tulevassa toimenpideohjelmassa vastaavasti merenlahtien rehevöitymistä ehkäiseviin toimenpiteisiin.</p>	<p>Näitä asioita tullaan käsittelemään merenhoito-suunnitelman toimenpideohjelmassa, jonka on määrä valmistua vuoden 2015 loppuun mennessä.</p>
Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri ry	<p>Meriluontotyyppien monimuotoisuuden seuranta tulisi olla kattavampaa.</p> <p>Seurattavat kalalajit ovat varsin suppea ryhmä.</p>	<p>Tämä on osa seurannan kehitystarpeita ja tätä tullaan pitämään esillä ja pyritään edistämään.</p>

	<p>Kalastoseurantaa tulisi laajentaa koskemaan luonnonsuojelulain suojaamia kaloja.</p> <p>Ohjelmassa tulisi kiinnittää huomiota maalta tulevissa päästöissä myös tahoihin, jotka eivät ole mukana velvoitetarkkailussa. Tästä esimerkkinä Vapo Oy Kymenlaaksossa.</p> <p>Liettyminen huomioidaan vain ruoppausten kohdalla. Entä miten on hitaan muuntumisen vaikutusten seuranta? Tarjoaako ohjelma edellytyksiä siihen?</p> <p>Missään alaohjelmassa ei huomioida vaikutuksiltaan suuria öljy- ja kemikaalionnettomuuksia</p> <p>Mikä on seurantatoimenpiteiden tärkeysjärjestys, mikäli ohjelman rahoitus/ rahoituksen kesto ei toteudu suunnitellusti?</p> <p>Merenhoidon tavoitteiden ja toimenpiteiden kytkeytyminen yhteiskunnan toimintoihin ja politiikkoihin tulisi avata. Siksi tarvittaisiin myös tutkimusta ja seurantaa politiikanlajeista, joilla vaikutetaan meren tilaan suoraan tai epäsuorasti. Tämä lisäisi osaltaan merenhoidon painoarvoa, kun siitä tulisi paremmin ymmärrettävää kansalaisillekin.</p>	<p>Lisätään kehitystarpeisiin.</p> <p>Alaohjelmassa Ravinteiden, orgaanisen aineen ja kiintoaineen kuormitus (BALFI-D05-2) seurataan jokien kautta sekä suorana pistekuormituksena yhdyskuntajätevedenpuhdistamoista, teollisuuslaitoksista, kalankasvatustilastoista, turvetuotannosta ja turkistarhauksesta mereen päätyvää ravinteiden, kiintoaineen ja orgaanisen aineen kuormitusta. Seuranta käsittää seurantaa jokisuisissa, ei pelkkää tarkkailutietojen hyödyntämistä.</p> <p>Tämä tulee ainoastaan epäsuorasti esiin pohjaeläinseurannoissa.</p> <p>Nämä kirjataan suoraan HELCOM-tasolla, kuten öljypäästöjen alaohjelma kuvaa.</p> <p>Tässä vaiheessa seurantoja ei ole priorisoitu, koska lähtökohta on ollut, että Suomen tulee muodostaa direktiivin mukainen merenhoidon suunnittelun seurantaohjelma. Priorisointia saatetaan joutua pohtimaan asiantuntijaryhmässä.</p> <p>Vuonna 2015 valmistuvan merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelman pitäisi valottaa tätä asiaa tarkemmin ja esittää myös toimenpiteiden toimeenpanon seurannalle seurantaindikaattoreita. Toisaalta näitä kysymyksiä on käsitelty yleisjuisissa teoksissa kuten Itämeren tulevaisuus (toim. Bäck et al.).</p>
--	---	---

Uudenmaan ELY-keskus

Kommentoiva taho	Yleinen kommentti	Palautteen huomioiminen/vastine
Helsingin kaupunki	<p>Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikan vesien- suojeluosiossa on otettu huomioon meristrate- giadirektiivin asettamat vaatimukset.</p> <p>Turun ja Helsingin yhteinen Itämeri toimenpide- ohjelma toteuttaa, tukee ja toimii meristrategiadi- rektiivin ja HELCOM:in toimintaohjelman toteu- tusten hyväksi.</p>	
Inkoon kunta	<p>Havaintoverkko on osin hyvin harva, ja ihmisen vaikutusta saattaa siksi olla vaikeaa erottaa luon- nollisesta vaihtelusta, tai päättää mitä hyvän ym- päristön tilan saavuttamiseksi tarvitaan.</p> <p>Periaatteessa seurantaohjelman olisi tultava toi- menpideohjelman vahvistamisen jälkeen, jotta todella tuotettaisiin toimenpiteiden vaikutusten arvioimisessa tarvittavaa tietoa. Toimenpiteestä riippuen seurantaohjelmaa saattaa olla tarpeen täydentää jo ensimmäinen ohjelmakauden aika- na.</p> <p>Inkoon ja naapurikunta Raaseporin saaristossa on alueita, joiden ekologinen tila on huono. Yhtenä toivomuksena olisi luoda riittävä havaintoasema- verkko tuottamaan relevanttia tietoa päätöksen- teon tueksi; ensin toimenpide-ehdotusten perus- taksi ja sitten toimenpiteiden vaikutusten seu- raamiseksi.</p>	<p>Vuonna 2015 valmistuvan merenhoitosuunnitel- man toimenpideohjelman pitäisi käsittää myös toimenpiteiden toimeenpanon seurannan seurannan seuranta- taidikaattoreita.</p> <p>Ks. yllä. Kunnilta toivotaan toimenpideohjelman kuulemisessa aktiivista toimenpideohjelmahdo- tuksen kommentointia ja mahdollisuuksien mu- kaan merenhoidon yhteistyöhön osallistumista.</p>

Porvoon kaupunki	Seurannan tulee palvella mahdollisimman hyvin kolmannen vaiheen toimenpideohjelmia.	Ks. vastaukset yllä.
------------------	---	----------------------

Varsinais-Suomen ELY-keskus

Kommentoiva taho	Yleinen kommentti	Palautteen huomioiminen/vastine
Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistys ry	Yhdistys kannattaa velvoitetarkkailutietojen laaja-alaista käyttöä, mutta rajanveto on oltava selvä velvoitetarkkailuun kuuluvan tiedon ja merenhoidon seurantaohjelman välillä. Velvoitetarkkailututkimusten rooli seurannassa on määriteltävä selvemmin (viittaus kappaleeseen 3.1.).	Velvoitetarkkailutietojen käyttöä täsmennetään Käsikirjassa.
Maskun kunta	SYKE:lle, rannikon ELY-keskuksille, RKTL:lle sekä Metsähallituksen Luontopalveluille on osoitettava riittävästi resursseja merenhoidon seurannan toteutukseen ja toimenpiteiden vaikutusten seurantaan.	
MTK-Satakunta	<p>Meren tilaa kuvaavien indikaattorien ohella, myös kattavan seurantatiedon kerääminen on välttämätöntä, jotta voidaan arvioida toimenpiteiden todelliset vaikutukset ja tunnistaa vaikuttavimmat sekä kustannustehokkaimmat toimenpiteet.</p> <p>Asiakirjan tiivis toteutus heikentää luettavuutta ja ymmärrettävyyttä. Ohjelmasta on jätetty pois luettelot ja selitykset, joita oli käsitelty jo merenhoidon kuulemisen ensimmäisessä osassa (esim. s. 14 taulukko ja viittaukset alaohjelmissa). Tämä</p>	

	<p>heikensi kokonaisuuden ymmärtämistä, koska kaikilla ei ole aikaa syventyä nettisivuilta löytyvään tausta-aineistoon.</p> <p>Kerättävien seurantatulosten perusteella on oltava valmius myös indikaattorien ja seurannan ohjelmien muuttamiseen. MTK-Satakuntaa kiinnostaa erityisesti tieto lääke-, hormoni- ja ym. aineista (esim. poisto yhdyskuntajäteliitteestä mahdollistaisi lietteen käytön lannoitteena).</p> <p>MTK-Satakunta pitää tärkeänä kansainvälistä yhteistyötä. Suojelutavoitteet on kohdistettava tasapuolisesti, kuitenkin kiireisimmät toimenpiteet kriittisimpiin ongelma-kohtiin parhaan hyödyn saamiseksi. Seurantaohjelmien ja -tulosten on oltava vertailukelpoisia ja hyödynnettävissä kaikille. Tieto myös viljelijöille toimiiko toteutetut vesiensuojelutoimet.</p> <p>Taloudelliset resurssit ja kustannustehokkuus on pidettävä aina mielessä.</p>	<p>Seurantakausi on 6 v, jonka aikana tarkistetaan seurannan tarpeet seuraavana seurantakautena. Ohjelmaa on mahdollista kehittää myös seurantakauden aikana. Lääkeaineseurantaa koskien ks. yllä SYKEN asiantuntijan vastaus Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:lle.</p> <p>Maiden seurantaohjelmia kehitetään HELCOM-yhteistyössä ja yhdessä maiden ohjelmat muodostavat koordinoitun Itämeren seurantasysteemin. Toimenpiteiden toteutuksen ja vaikutusten seurantaa ja arviointia kehitetään toimenpideohjelmatyön yhteydessä.</p>
Porin kaupunki	<p>Tietyiltä osin yleistasonen, seurantaohjelmaan perustuvassa toimenpideohjelmassa olisi huomioitava myös voimistuvan tuulivoimarakentamisen niin suorat vaikutukset (offshore-voimaloiden vedenalainen melu) kuin epäsuoratkin vaikutukset (mannervoimaloiden vesilinnustovaikutukset).</p> <p>Valtion puolesta osoitettava riittävästi resurssointia ohjelmien toteutukseen, jotta tietojen keruun kattavuus ei jää ohjelmakohtaisesti ohueksi.</p>	Ehdotusta voidaan käsitellä toimenpideohjelman laatimistyön yhteydessä.
Rauman kaupunki	Ohjelmaehdotus tekee hajanaisen vaikutelman, kun meren tilaa lähestytään monelta kantilta.	

	Joidenkin seurantojen yhteys meren tilaan jää lopulta epäselviksi. Ohjelma on paljolti jo tehtävää seurantaa.	
--	---	--

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

Kommentoiva taho	Yleinen kommentti	Palautteen huomioiminen/vastine
Kristinestad	Programmet får inte medföra tilläggskostnader för kustregionens kommuner	

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Kommentoiva taho	Yleinen kommentti	Palautteen huomioiminen/vastine
Siikajoen kunta	Seuranta ei saisi tuoda kunnille vastattavaksi uusia tarkkailukustannuksia. Merenhoito ei saa vaikeuttaa kohtuuttomasti satamien ja väylien ruoppauksia tai merituulipuis-tojen rakentamista. Näiden vaikutusten seuranta voisi olla mukana seurantaohjelmassa. Myös Perämerelle pitäisi saada rantaroskaantumisen seurantakohte sekä mikroskooppisen roskan määrän ja laadun seurantaa.	Ruoppauksien ja rakentamisten tiedot viedään vesistötyöt-tietojärjestelmään (VESTY) ja vaikutuksia arvioidaan kootun tiedon perusteella. Lisätään rantaroskaantumisen alaohjelman kehitystarpeisiin uusien seurantapaikkojen tarve.
Raahen kaupunki	Seuranta ei saisi tuoda kunnille vastattavaksi uusia tarkkailukustannuksia. Merenhoito ei saa vaikeuttaa kohtuuttomasti	Ruoppauksien ja rakentamisten tiedot viedään

	<p>satamien ja väylien ruoppauksia tai merituulipuis- tojen rakentamista. Näiden vaikutusten seuranta voisi olla mukana seurantaohjelmassa.</p> <p>Myös Perämerelle pitäisi saada rantaroskaantu- misen seurantakohte (esim. Raahen saaristossa on vuosittain kampanjoita saariston siistinä pitä- miseksi).</p>	<p>vesistötyöt-tietojärjestelmään (VESTY) ja vaiku- tuksia arvioidaan kootun tiedon perusteella.</p> <p>Lisätään rantaroskaantumisen alaohjelman kehi- tystarpeisiin uusien seurantapaikkojen tarve.</p>
Pyhäjoen kunta	<p>Seuranta ei saisi tuoda kunnille vastattavaksi uu- sia tarkkailukustannuksia.</p> <p>Merenhoito ei saa vaikeuttaa kohtuuttomasti satamien ja väylien ruoppauksia tai merituulipuis- tojen rakentamista.</p> <p>Pyhäjoella on ajankohtainen myös Hanhikiven ydinvoimalaitos. Näiden vaikutusten seuranta voisi olla mukana seurantaohjelmassa.</p> <p>Myös Perämerelle pitäisi saada rantaroskaantu- misen seurantakohte.</p>	<p>Ruoppauksien ja rakentamisten tiedot viedään vesistötyöt-tietojärjestelmään (VESTY) ja vaiku- tuksia arvioidaan kootun tiedon perusteella.</p> <p>Lisätään rantaroskaantumisen alaohjelman kehi- tystarpeisiin uusien seurantapaikkojen tarve.</p>
Hailuodon kunta	<p>Seurantaohjelmassa tulee huomioida merialuei- den erilaiset olosuhteet.</p> <p>Hylkeiden ja lintuyhdyskuntien vaikutusta matali- koiden rehevöitymiseen tulisi seurata.</p> <p>Tarvitaan lisää tietoa rantojen käytön muutoksen vaikutuksesta ravinnekuormitukseen, jotta ranto- jen hoitoa voidaan kehittää nykyisestään. Ranto- jen niitto ja laidunnus on päättynyt, nyt paljon kasvillisuutta ja sitä kautta ravinteita.</p>	<p>Nämä ehdotukset edellyttäisivät tutkinnallista seurantaa. Esitetään näkemys myös asiantuntija- ryhmässä keskustelua varten.</p>
Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry	<p>Merialueiden erilaiset luonnontieteelliset omi- naispiirteet tulee ottaa huomioon. Perämeri ero-</p>	<p>Merialueiden ominaispiirteet ovat mukana sekä seurattavien muuttujien valinnassa että indikaat-</p>

	<p>aa muista merialueista.</p> <p>Vedenalaiset luontotyytit ja kasvillisuus jäävät seurannan ulkopuolelle koko Suomessa kaikilla muilla kuin kalliopohjilla. Perämerellä ei ole rakko-levää eikä kalliopohjia. Hiekkapohjat ovat tyyppillisiä. Erityisen puutteellinen seuranta onkin Perämeren osalta. Lajiseurantaa on täydennettävä. Seurantaa on laajennettava hiekkapohjille. Tärkeää on aloittaa myös vedenalaisten luontotyyppien tilan seuranta koko maassa. Vedenalaisluonnosta pitää olla hyvä tietämys paineista aiheutuvien vaikutusten selvittämiseksi ja ymmärtämiseksi sekä rajojen asettamiseksi. Ihmistoiminnan aiheuttamat muospaineet kohdistuvat merkittävässä määrin juuri hiekkapohjaisille alueille.</p> <p>Rantojen roskaantumisen seuranta perustuu kansalaistoimintaan. Kansalaishavaintojen keräämistä voisi soveltaa seurannassa enemmänkin. Esimerkiksi verkkokalastusta harjoittaville kertyy paljon tietoa merialueen tilasta ja sen kehityksestä, kun verkot limoittuvat entistä pahemmin loppukesää kohti ja vuosi vuodelta.</p> <p>Seurannalle on turvattava riittävät resurssit.</p>	<p>torien tavoitetasoissa.</p> <p>Tämä on mukana kehitystarpeissa ja sitä tulee pitää esillä.</p> <p>Kansalaisseurantaa voidaan edelleen kehittää.</p>
--	---	--

Osa II: Yksityiskohtaiset kommentit

Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Kommentoiva taho	Yksityiskohtainen kommentti	Palautteen huomioiminen/vastine
------------------	-----------------------------	---------------------------------

HaminaKotka Satama Oy	Painolastivesien käsittelyyn tulisi löytää edullinen käsittelylaitteisto.	
Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri ry	Kohta ”Rehevöityminen, Vesipatsaan kemiallinen seuranta (BALFI-D05-1)” kattaa suurimman osan päästöistä. Humus ja elohopea eivät ole kuitenkaan mukana.	SYKE:n asiantuntijan vastaus (A. Räike): ”Jokien mereen kuljettava ainevirtaama – seurannassa on mukana 30 jokea, joista elohopea määritetään 14:sta. Elohopea on valittu määritettäväksi niiltä joilta, joilla arvioidaan olevan suurin merkitys kuormituslähteenä ja mukana on isoimmat joet. Hyvä tietenkään olisi, jos elohopea määritettäisiin kaikilta joilta, mutta määräraha-eräkkeet eivät tätä mahdollista. Humus on mukana jokiseurannassa. Sen määrää arvioidaan orgaanisen hiilen (TOC) ja kemiallisen hapenkulutuksen (COD) avulla.”

Uudenmaan ELY-keskus

Kommentoiva taho	Yksityiskohtainen kommentti	Palautteen huomioiminen/vastine
Espoon kaupunki	<p>Kaupallisten kalalajien seurannan lisäksi on tarvetta puutteellisten tunnettujen ja harvinaisten kalalajien tutkimuksille ja seurannalle. Nämä puutteellisesti tunnetut kalalajit ovat myös osa meriluonnon monimuotoisuutta.</p> <p>Tulevaisuudessa myös julkishallinnolle käyttökelpoisessa muodossa olevan seurantatiedon saaminen yleiseen käyttöön, mahdollistaisi meriluonnon paremman huomioimisen mm. kaupunkisuunnittelussa ja päätöksenteossa.</p>	<p>Huomio lisätään Käsikirjan kehitystarpeisiin.</p> <p>Huomio lisätään Käsikirjan kehitystarpeisiin.</p>

<p>Helsingin kaupunki</p>	<p>Ehdotuksessa Suomen merenhoitosuunnitelman seurantaohjelmaksi ehdotetaan seurannan kustannustehokkuuden vuoksi uuden teknologian entistä parempaa hyödyntämistä, kuten automaattisten insitu- ja kaukokartoitusmenetelmien käyttöönottamista. Ehdotus on kannatettava, mutta vaatii toteutuakseen uusien menetelmien pikaista akkreditointia ja standardointia, jotta uusilla menetelmillä tuotetut tulokset ovat keskenään vertailukelpoisia, luotettavia ja laadukkaita.</p> <p>Seurantaohjelman tuottaman tiedon hyödynnettävyyden kannalta olisi tiedon tallennuskäytännön oltava yhdenmukaisia. Ohjelman vaikuttavuuden ja tuottavuuden kannalta ei ole tarkoituksenmukaista, että osa seurantaohjelman tuottamasta tiedosta tallennetaan tiedostoihin, jotka ovat ainoastaan yksittäisen viraston tutkijoiden käytössä.</p> <p>Kaikki seurantaohjelman tuottama tieto tulisi tallentaa valtion ylläpitämiin tietokantoihin. Tiedon tallentamisen vastuullisena tahona ei siten voi toimia yksityinen taho tai järjestö, kun ohjelman toteutuksesta vastaava viranomainen on valtion virasto (Rantaroskan määrä ja laatu, s. 54).</p> <p>Seurantaohjelmassa tuotetun tiedon on oltava lähtökohtaisesti julkista, ellei tiedon salaamiselle tai tiedonsaannin rajoittamiselle ole lainsäädännöllisiä perusteita. Merenhoitosuunnitelman seurannassa tuotetun tiedon tulisikin olla avointa ja kaikkien viranomaistahojen käytössä, jotta tulokset saadaan tehokkaasti hyödynnettyä ja vietyä päätöksenteon tueksi.</p>	<p>Automaattisten menetelmien kehittäminen ja akkreditointi on tärkeää. Lisätään Käsikirjan kehittämistarpeisiin.</p> <p>Käsitellään asiaa Käsikirjan kehitystarpeet-osiossa ja pyritään edistämään yhteisiä avoimia meritietojärjestelmiä.</p> <p>Pyritään järjestämään tietojenhallinnan vastuu viranomaistaholle.</p>
---------------------------	---	--

	<p>Seurantaohjelman tuottaman tiedon hyödyntämisen kannalta ympäristöhallinnon avoimia tietojärjestelmiä (HERTTA, POHJE ym.) tulee kehittää siten, että kaikki seurantaohjelmassa tuotetut tiedot ovat löydettävissä tietojärjestelmistä. Tietojärjestelmät tulee päivittää seurantaohjelmaa vastaavaksi ja varata tälle työlle riittävät resurssit. Tämä toimenpide tulisi sisällyttää seuraavaksi laadittavaan Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmaan. Näin turvataan seurantaohjelman tuottaman tiedon vaikuttavuus, hyödyntäminen ja tulosten pohjalta nopea reagointi päätöksen teon kautta.</p> <p>Tietojärjestelmiä kehitettäessä tulisi huomioida muiden toimijoiden, kuten kuntien ja kaupunkien, omista seurannoissaan ja selvityksissään tuottama ympäristötieto, jotta kyseiset tiedot saataisiin nykyistä paremmin tallennettua yhteiseen tietokantaan.</p> <p>Seurantaohjelman kohdan "Luonnon monimuotoisuus: Linnut" alaohjelmassa "Metsästyssaalis" on mitattavana tekijänä virheellisesti metsästettyjen hylkeiden määrä. Kyseinen mittari tulisi siirtää samaan alaohjelmaan, jossa käsitellään muutkin hylkeitä koskevat kuvaajat.</p>	<p>Tämä ei ole virhe, sillä metsästyssaalistiedon koostamisesta ei haluttu pilkkoa kahteen alaohjelmaan.</p>
Inkoon kunta	<p>Kunnille ei anneta seurantaohjelmaehdotuksessa omaa roolia, mutta kunnilla on velvollisuus valvoa ympäristöolosuhteita paikallisesti ja osallistua siten merenseurantaan. Paikallisen vesiensuojeluyhdistyksen olisi koordinoitava työtä yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa.</p>	

Porvoon kaupunki	Rakennus- ja ympäristölautakunta katsoo, että seurantaohjelman sisällä tulee kiinnittää erityistä huomiota teollisuuden saastuttamien alueiden kohteelliseen seurantaan.	Tämä seuranta on osa teollisuuden velvoitetarkkailua. Jos velvoite on loppunut, voidaan kohteen seurannan tarve arvioida ELY-keskusten kanssa.
Tuusulan kunta	Ympäristölautakunta katsoo, että seurannan toteuttamisen ja siihen liittyvän tiedon keruun lisäksi on tärkeää kehittää tietojärjestelmien yhteensopivuutta ja niiden avoimuutta siten, että nämä tarjoaisivat mahdollisimman toimivan tiedonjake-lun, jota myös kansalaiset, kunnat ja paikalliset viranomaiset voivat hyödyntää.	Pyritään kehittämään yhteistä, avointa merenhoidon tietojärjestelmää.

Varsinais-Suomen ELY-keskus

Kommentoiva taho	Yksityiskohtainen kommentti	Palautteen huomioiminen/vastine
Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistys ry	<p>Epäselvä lause seurantakäsikirjan s. 16 (jako vesityyppeihin).</p> <p>Käsikirjan sivun 18 lauseen (ks. lausunto) ja s. 142 luvun 7 ensimmäisen kappaleen sisältö eivät vastaa toisiaan.</p> <p>Lukuun 8 tulisi kirjata myös tiedon tuottajien yhteistyön kehittäminen. Ehdotuksesta ei käy selkeästi ilmi, mikä osa tiedosta on tarkoitus tuottaa velvoitetarkkailuaineiston avulla. Meriensuojeluohjelmaan sisällytettävät velvoitetarkkailun havaintopaikat on oltava paitsi alueellisen ELY-keskuksen myös tarkkailua tekevän konsultin tiedossa.</p>	<p>Selvennetään asia Käsikirjassa, jossa asiaa käsitellään.</p> <p>Lisätään Käsikirjan luvun 7 ensimmäiseen kappaleeseen velvoitetarkkailusta tuleva tieto.</p> <p>Tarkennetaan Käsikirjassa, että seurantaohjelma ei ole muuttanut velvoitetarkkailun seuranta- paikkoja, -muuttujia tai niiden seuranta- frekvenssejä. Merenhoidon painotuksilla voidaan vaikuttaa velvoitetarkkailuohjelmien sisältöön pidemmällä aikavälillä, tarkkailuja uusittaessa.</p>

	<p>Seurantakäsikirjan luku 6.4.2 Rannikon pehmeiden pohjien eläinyhteisöt (BALFI-D01,04,06ben-2) -LSVSY kommentoi noudintyyppien vaihdon perustelua (ks. lausunto).</p> <p>- Seurantaohjelmassa käytettävät velvoitetarkkailuun kuuluvat paikat eivät käy ilmi kuvasta 6.</p> <p>- LSVSY ei kannata noudintyyppien vaihtoa (ks. perustelut lausunto)</p> <p>- Useita kommentteja liittyen pohjaeläinnäytteenottoon (ks lausunto)</p> <p>- POHJE-rekisteriä kehitettävä toimivammaksi -> kohtiin 8 ja 10 tulisi lisätä myös rekisterien kehittäminen</p> <p>Seurantakäsikirjan luku 6.5.2. Kasviplanktonin koostumus ja määrä ja leväkukintojen lajisto (BALFI-D01,04,06pel-2):</p> <p>- Merensuojelun seuranta varten halutut HELCOMin laji- ja tilavuuslistat tulee päivittää kasviplanktonrekisterin laskentaohjelmaan, huomautus HELCOMin lajilistan huonosta soveltuvuudesta rannikkovesien kpl-näytteille</p> <p>- Velvoitetarkkailuihin ei voi lisätä kevään kpl-näytteitä ilman kustannusten huomattavaa nousua</p> <p>- Ympäristöhallinnon kpl-rekisteriä kehitettävä toimivammaksi -> kohtiin 8 ja 10 tulisi lisätä myös rekisterien kehittäminen</p>	<p>Tarkennetaan käsikirjassa pohjaeläinnoutimien laatueroja ja perustellaan noutimien vaihto.</p> <p>Käsikirjan kuvaan 6 ei ole sisällytetty velvoitetarkkailua, kuten kuvatekstissä mainitaan.</p> <p>Noudintyyppien vaihto: suositellaan rinnakkaista näytteenottoa vanWeen ja Ekman-noutimilla ylimenokauden ajan, jotta aikasarjoihin ei tule katkoksia.</p> <p>POHJE-tietokantaa tarkistetaan yhteistyössä sitä käyttävien tahojen kanssa ja sen muokkaamista katsotaan tarpeiden mukaan.</p> <p>SYKEN asiantuntijan (S. Lehtinen) vastaus: SYKEN Merikeskus vie jo eteenpäin kysyjän mainitsemia HELCOM laji- ja tilavuustaulukkoon liittyviä asioita.</p> <p>SYKEN asiantuntijan (S. Lehtinen) vastaus: Ei edellytä toimenpiteitä, koska kysymys koskee velvoitetarkkailuseuranta eikä ympäristöhallinnon seuranta.</p> <p>SYKEN asiantuntijan (S. Lehtinen) vastaus: Tämä kysymys koskee velvoitetarkkailuita eikä MHS-seuranta. Rekistereiden kehittäminen kaikkia mahdollisia tarpeita palvelevaksi on kuitenkin tärkeää ja kysyjän ehdotus lisätä myös rekistereiden kehittäminen kohtaan 8 ”Yleiset kehitystar-</p>
--	--	---

	<p>Seurantakäsikirjan luku 6.5.3. Patogeeniset mikrobit (BALFI-D01,04,06pel-3):</p> <p>- Patogeenisia mikrobeita koskevien tietojen osalta tulisi velvoitetarkkailut ottaa tarkemmin huomioon (LSVSY ottaa mikrobinäytteitä Saaristomeren ja Selkämeren eteläosassa)</p>	<p>peat” ja 10 ”Tiedonhallinta ja raportointi” on hyvä. Varsinaisen MHS-seurannan kannalta on tärkeintä, että vertailukelpoiset tulokset tallennetaan ympäristöhallinnon Hertta-tietokantaan, mikä mahdollistaa tulosten vapaan ja laajan käytön. velvoitetarkkailuun liittyen ks. edelliset vastaukset, eli velvoitetarkkailu ja MHS-seuranta eivät ole yhteneväiset, vaikka halutessaan ELY-keskukset saivat ottaa mukaan MHS-seurantaan myös tietyt kriteerit täyttävää velvoitetarkkailuseurantaakin.</p> <p>Lisätään mikrobiseuranta VNP- ja Käsikirjaan.</p>
Maskun kunta	<p>Ohjelmaan on otettava mukaan myös pyöriäisten seurantaa.</p> <p>Kalakantojen seurannalle on saatava yksi ohjelma. Tällä hetkellä eri kalaryhmät ovat hajallaan alaohjelmissa. Myös käsitteestä kaupalliset kalakannat tulisi päästä eroon. Kalat on nähtävä osana monimuotoisuutta, ei pelkästään hyödykkeinä. Ohjelma on kalojen osalta rakenteeltaan epälooginen ja siitä puuttui runsaasti lajeja (pienet kalat).</p> <p>Merenpohjan fyysisessä menetyksessä ja vahin-</p>	<p>Pyöriäishavaintoja kerätään kansalaishavainnoilla yhteiseen rekisteriin ja tämä on mainittu hyljeseurannan alaohjelmassa.</p> <p>Meristrategiadirektiivi ja merenhoidon EU-koordinaatioryhmän ohjeistus määrittää ohjelman rakenteen ja mm. kaupalliset kalakannat ovat yksi direktiivin hyvän tilan teemoista. Pienten kalojen sisällyttäminen ohjelmaan vaatisi lisäresursseja, joita ei nyt ole käytettävissä. Tämä lisätään Kehittämisosioon.</p> <p>Merenpohjan luontotyyppien seurantaa painote-</p>

	gossa on seurattava myös pohjan ekologisen tilan kehittymistä, etenkin jo kartoitettujen merenpohjien osalta. Myös uusien kartoituskohteiden määrää tulisi lisätä.	taan Kehittämistarpeiden osiossa.
MTK-Satakunta	Myös pistekuormituksen osalta on huomioitava liukoiset ravinteet. Sisäisen kuormituksen merkitys on tärkeää tutkia ja tunnistaa.	Seurantaohjelma ei mittaa pistekuormitusta valuma-alueelta. Sisäinen kuormitus ei ole osa seurantaohjelmaa vaan pikemmin tutkimuksen kohteena. Siinä voidaan hyödyntää seurannassa kerättyjä tietoaineistoja.
Rauman kaupunki	Selkämeren ulapan hyvän tilan indikaattoriksi tulisi ottaa ravinne- ja suolapitoisuuksien lisäksi sinilevämäärä, massiivisten pintalauttojen esiintyminen. Pääosin tieto kerätään jo, ja leväseuranta on hajallaan ehdotuksen ohjelmissa, mutta Selkämerelle pitäisi fokusoida selkeämpi ja havainnollisempi seuranta. Myös taustatietona olisi tunnettava varsinaiselta Itämereltä tulevan virtauksen vaikutus (ks. lausunnon selitys).	SYKE:n asiantuntijoiden (J. Attila, K. Kallio, S. Anttila) vastaus: ”Laajemman alueen kokonaiskuvan tarkentamiseen voidaan käyttää satelliittihavaintoja, joita on mahdollista hyödyntää pintalämpötilan, a-klorofyllin ja sameuden osalta. Näistä erityisesti a-klorofyllistä on kehitetty vuoden 2014 aikana valmistuva pintakukintoja kuvaava indikaattori, joka perustuu vuosittain havaittujen sinilevälauttojen ominaisuuksiin seuranta-alueilla. Seuranta-alueiksi on määritetty HELCOM-alueet, joille menetelmä soveltuu hyvin. Indikaattorin lisäksi vuosittain on koostettu leväyhteenvedoon satelliittikuvakooste pintalevälauttojen vuosittaisista esiintymistä. Selkämeren osalta satelliittiaineistoista on (nuo kuvaillut) palautteessa mainitut vuosien 2009 ja 2013 sinileväkukinnat havaittu. Pintalevälauttojen lisäksi kevätlevästä lasketaan jatkossa vastaavalla tavalla vuosittaisia indikaattoriarvoja. Lisäksi sameusaineistoista saadaan hyödyllistä tietoa jokisuistojen vaikutusalueesta ja siitä, min-

	<p>Selkämeren fysikaalisten muuttujien seuranta- asemien paikkojen sijoittelu on mietittävä tarkoi- tuksenmukaisemmiksi.</p>	<p>ne jokivesien mukana tulevat ravinteet kulkeutu- vat avovesikaudella. Käynnissä olevassa GEO- MON-projektissa kehitetään tähän liittyen par- haillaan indikaattoria, jota voidaan ottaa seuran- takäyttöön sen valmistuttua, vaikkei sitä olekaan nyt seurantaohjelmassa vielä kuvattu. Sameusai- neistoista voi ajoittain havaita myös resuspension kaltaisia ilmiöitä tehokkaasti, mistä voisi olla myös Selkämeren tapauksessa hyötyä.”</p> <p>Varsinaiselta Itämereltä tulevat rehevöittävät virtaukset -kysymys välitetty Ilmatieteen laitok- selle. IL:n asiantuntijan (P. Alenius) vastaus: ”Sel- kämeren tilan muutoksista on viime vuosina noussut tutkijoiden keskuudessa huoli erityisesti syviä vesiä koskien. Toistaiseksi on olemassa ai- nakin kaksi erilaista käsitystä siitä, mistä niiden happipitoisuuden väheneminen voisi johtua. Seu- rannan lisäksi on olemassa tutkimustarve eri pro- sessien osuuden selvittämiseksi. Ilmatieteen lai- tos vastaa fysikaalisesta seurannasta. Sen kannal- ta on tärkeää, että eteläisen Selkämeren, Ahve- nanmeren ja Saaristomeren seurantapisteillä tehdään systemaattisia havaintoja jatkossakin. Huolena on ollut seurantamatkojen havaintopis- teverkon karsiutuminen. Rauman kaupungin kommentti on siksi aiheellinen ja tukee ajatusta sekä prosessitutkimuksista, että seurantaverkos- ton ylläpitämisestä. IL ottaa kommentin huomi- oon seurantaa tehdessään.”</p> <p>SYKE:n asiantuntijan (P. Kauppila) vastaus: ”Avo- meripaikkojen sijainti perustuu vuosikymmeniä sitten valittuihin asemalinjoihin, jotka on aikoi- naan valittu alueellisen kattavuuden ja topografi-</p>
--	--	---

	<p>Ilmaston muutoksen seurannassa pitäisi merivesien lämpenemistä ja suolapitoisuuden alenemista tarkkailla myös sopivien indikaattorilajien levinneisyyden avulla. Pohjanlahti sopisi tähän tarkasteluun mainiosti.</p> <p>Kritisoi seurantaa, joka perustuu saalistietoihin, esim. kalamerkkien palauttaminen epävarmaa,</p>	<p>an perusteella. Yhdennetyssä meriseurannassa fysikaaliset ja kemialliset havainnot tehdään samoilta paikoilta, joten paikkojen valinnassa on otettu huomioon molempien tekijöiden tietotarpeet. Rannikon osalta on painotettu VPD -tarpeita, jotta Selkämeren vesimuodostumista saataisiin mahdollisimman kattavasti tietoa ekologista luokitusta varten. ELY -keskukset ovat linkittäneet seurantapaikkalistalla olevat havaintoasemat saman vesimuodostuman muihin seuranta-asemiin; kaikkien näiden asemien tietoa hyödynnetään ekologisessa tila-arvioissa – ei vain listassa olevien asemien. Seurantaan valittujen havaintopaikkojen ei ole tarkoituksenmukaista olla vesimuodostuman välittömien kuormitusläheteiden vaikutuspiirissä. Havaintopaikkojen valinnassa on otettu huomioon sekä ajallinen että alueellinen edustavuus ja muut tarpeet kuten EU interkalibrointi. Osa havaintoasemista on valittu antamaan tietoa myös heikommin seuratuista vesimuodostumista ekologista luokitusta varten. Selkämerellä suuri osa seurantaverkkoon valituista rannikon asemista sisältyy nykyisiin veloitettavien tarkkailuohjelmiin. Hallinnon omia paikkoja on niukkojen resurssien takia vähän, mikä on meriseurannan jatkuvuuden kannalta epäkohta. ”</p> <p>Rakkolevän ja sinisimpukan seuranta vastaa tätä näkemystä.</p>
--	--	--

	<p>sopineeko hylkeellekään.</p> <p>Meritaimenen ja vaellussiian osalta tarkkailtava myös rannikon puroja, jopa ojia, ei pelkästään lisääntymisjokia (Perämeripainotteisuus vähenisi).</p> <p>Merialueen hygieenistä tilaa tarkkailtava laajemmalti kuin vain uimarannoilta, koska mm. puhdistamojen häiriötilanteet vaikuttavat laajemmalti kuin uimarannat.</p> <p>Ehdottaa verkkokoekalastusta Selkämerelle.</p> <p>Ehdottaa sinilevämyrkyä nodulariinin tutkimista mateiden maksoista, koska niitä syödään toisin kuin kampelan maksoja.</p>	<p>RKTL:n asiantuntijan vastaus: ”Kuten lausujakin toteaa, pienet purot taitavat mennä merenhoidon ulkopuolelle.”</p> <p>RKTL:n asiantuntijan vastaus: ”Verkkokoekalastusten käyttökelpoisuutta merialueen tilan seurannassa arvioidaan. Jatkoa tarkastellaan tulosten valmistuttua.”</p> <p>SYKE:n asiantuntijan (H. Kankaanpää) vastaus: Kampelan maksan valinta perustuu sen tunnettuun käyttökelpoisuuteen sinilevämyrkyjen indikaattorina. Kampela syö runsaasti simpukoita, jotka puolestaan keräävät tehokkaasti ympäristömyrkyjä ml. sinilevämyrkyjä. Merentutkimuslaitos mittasi sinilevämyrkyjä vuosituhaten vaihteessa myös mateista (lihas ja maksa; julkaisematon). Tuolloin Pohjanlahdelta kerätyistä mateista ei löydetty havaittavia pitoisuuksia sinilevämyrkyjä (nodulariinia). Sinilevämyrkyjen kertyminen Itämeren kaloihin tunnetaan näin ollen turskan, lohen, silakan, kolmipiikin, kampelan ja jossain määrin mateen osalta. Sinilevämyrkyjen kertymistilanne on toki voinut muuttua myöhemmin, mutta uutta tutkimustietoa ei ole. Myrkyjen tuotanto ja kertyminen voivat muuttua Itämeressä mm. ilmastonmuutoksen johdosta. SYKE on valmis harkitsemaan muiden</p>
--	---	---

		kalalajien kuin silakan ja kampelan käyttöä lisäyksenä haitallisten aineiden seurantaohjelmaan, mikäli siihen ilmenee perusteita, kaloja voidaan toimittaa tutkittaviksi ja käytettävissä olevat resurssit ovat riittävät. Lisäksi SYKE voi testimielessä vastaanottaa esimerkiksi muutamia madenäytteitä tutkittaviksi.”
--	--	---

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

Kommentoiva taho	Yksityiskohtainen kommentti	Palautteen huomioiminen/vastine
Korsnäs-Malax fiskeområde	<p>Övervakning av skarvbeståndet bör tilläggas. Fritidsfiskets inverkan på kommersiella arter bör övervakas i ett skilt på program eller inkluderas i programmet BALFI-D03.</p> <p>Övervakningsprogrammen BALFI-D01,04,06fis och BALFI-D01,04,06fis-1 kunde kompletteras med övervakning av yngelproduktionen hos vandrings-sik för att förbättra tolkningsmöjligheterna i tillståndet hos älvsikbestånd och fortplantningsområdenas verkliga effektivitet.</p>	<p>Merimetsot kuuluvat seurantaohjelmaan.</p> <p>RKTL:n asiantuntijan vastaus: ”Kansallisen siikatyöryhmän vuonna 2013 tuottaman muistion perusteella RKTL:ssä on 2014 käynnistetty tutkimus, jonka yhtenä tavoitteena on arvioida rannikon siikaseurantojen tehostamistarpeita ja keinoja tulevaisuudessa. Onkin todennäköistä, että seuraavalla kierroksella vaellussiikaan liittyvät seurannat laajenevat sekä alueellisesti että menetelmällisesti. Esillä on ollut mm. alas menevien poikasten määrien seuranta sekä jokeen nousevien emojen määrien seuranta Didson-kaikuluotaimella.”</p>
MTK Etelä-Pohjanmaa	EU-säädösten edellyttämät veloitteet olisi mahdollista toteuttaa esitettyä kevyemmälläkin ohjelmalla. Ohjelman avulla ei saada sellaista tietoa,	Seurantaohjelma on valmisteltu laajapohjaisessa yhteistyössä ja se edustaa asiantuntijoiden arviota siitä mikä on riittävää nimenomaan merenhoidon

	jolla voitaisiin nykyistä paremmin arvioida vesienhoito-ohjelmien yhteiskunnallisia ulottuvuuksia Suomessa, erityisesti maatalouden kohdalla.	suunnittelun ja EU:n meristrategiadirektiivin toimeenpanon kannalta. Vesienhoito-ohjelmien vaikutuksia käsitellään vesienhoidon suunnittelussa tarkemmin kuin merenhoidossa.
Korsholms kommun	<p>Programmet kunde kompletteras med övervakning av halter av läkemedelsrester, hormonstörande ämnen och antibiotikaresistens.</p> <p>Utsläpp av nano- och partiklar borde övervakas skilt eller i samband med något delprogram.</p> <p>Säkerställa att data insamlas för att kunna se långtidsförändringar. Förslag att en databas upprättas för andra undersökningar, inventeringar och forskningresultat.</p>	<p>SYKENs asiantuntijan (J. Mannio) vastaus on sama kuin MTK:lle (edellä).</p> <p>Nanohiukkasten päästöjen seuranta lisätään Käsi-kirjan kehitystarpeisiin (sekä mikroroskien alaohjelma että 'Luvitetun toiminnan päästöt'-alaohjelma.</p> <p>Yhteisen tietojärjestelmän tarve ja pitkäaikaismuutoksien analyysit on tunnistettu ja niitä pyritään edistämään. Tietoa pidemmän aikaperiodin trendeistä sisältyy myös moniin jo olemassa oleviin HELCOM-indikaattoreihin ja sisällytetään kehitteillä oleviin kansallisiin indikaattoreihin siinä määrin kuin tietoja on olemassa.</p>
Vörå kommun	Kommunen påpekar problemen med storskarv och anser att man i programmet för främmande arter BALFI-D02 borde beakta vilket hot eller belastning en främmande art har för våra naturliga arter. Kommunstyrelsen av den åsikten att det är en främmande art.	Merimetso on osa pesimälinnuston seurantaohjelmaa ja se lasketaan Suomen pesimälinnustoon kuuluvaksi lajiksi.

Lapin ELY-keskus

Kommentoiva taho	Yksityiskohtainen kommentti	Palautteen huomioiminen/vastine
------------------	-----------------------------	---------------------------------

Lapin luonnonsuojelupiiri ry	Esitämme, että kartoitatte mahdollisesti tulevien uusien tuotantolaitosten sekä kaivostoiminnan päästöjä tarkemmin ja otatte ne jo huomioon seurantaohjelmassanne.	
Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio	<p>Rajajokikomissio esittää Tornionjoen vaellussiikannan vuosittaisen seurannan ottamista mukaan seurantaohjelmaan, satunnaisseurannan sijaan... Seuranta tulee koordinoita maiden kesken.</p> <p>Rajajokikomissio esittää, että Tornionjoella seurataan jossakin valitussa Torniojoen sivujoessa, ns. indeksijoessa, (meritaimenen) poikastiheyden lisäksi mereen lähtevien vaelluspoikasten sekä kudulle nousevien emokalojen määriä, kuten seurantaohjelman tausta-aineistossa on esitetty. Seuranta tulee koordinoita Suomen ja Ruotsin välillä.</p> <p>Saalistietojen seuranta vapaa-ajan kalastuksen osalta on tarpeen kehittää kokonaiskuvan saamiseksi lohen saalismääristä merialueella. Myös jokialueella Itämeren lohen saalistietojen kattavuutta tulee parantaa mm. kulku- ja kulleverkko-pyyntin osalta. Saalistietojen seurannassa on huolehdittava eri seurantojen koordinoinnista.</p> <p>Lisäksi rajajokikomissio toteaa kasvavan tarpeen selvittää ja seurata elektromagnetismin, melun ja värinän vaikutuksia rannikkoalueilla vaelluskalantoihin.</p>	<p>RKTL:n asiantuntijan vastaus: ”Koordinointia tässä tapauksessa Ruotsin kanssa olisi tosiaan aiheellista tehdä. Ks. myös vastaus Korsnäsinn kunnalle.</p> <p>RKTL:n asiantuntijan vastaus: ”ICES:in itämeren lohi- ja meritaimentyöryhmässä on esitetty ajatuksia ”indeksijoista”, joissa seurattaisiin laajasti koko elinkiertoa mukaan lukien jokiin nousevien emokalojen määrät ja mereen vaeltavien poikasten määrät, samaan tapaan kuin lohella. Ajatus on edelleen itämässä ja rahoitusmahdollisuuksia kartoitetaan.”</p> <p>Ks. RKTL:n asiantuntijan vastaus Nylands fiskarförbund rf:lle.</p> <p>Melun, värinän ja sähkömagnetismin vaikutuksia tulisi arvioida tämän seurantakauden aikana aliohjelman BALFI-11 mukaan.</p>

Lausunnon- ja palautteenantajat

Alla on lueteltu ne tahot, jotka antoivat palautetta ehdotuksesta Suomen merenhoitosuunnitelman seurantaohjelmaksi. Se, mille viranomaiselle palaute on lähetetty, on ilmaistu sulkeissa.

1. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira (YM)
2. Espoon kaupunki (Uudenmaan ELY-keskus)
3. Hailuodon kunta (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus)
4. HaminaKotka Satama Oy (Kaakkois-Suomen ELY-keskus)
5. Helsingin kaupunki (Uudenmaan ELY-keskus)
6. Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (Uudenmaan ELY-keskus)
7. Helsingin yliopisto (YM)
8. Hämeen liitto (YM)
9. Ilmatieteen laitos (YM)
10. Inכון kunta (Uudenmaan ELY-keskus)
11. Isojoen kunta (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus)
12. Kalatalouden Keskusliitto ry (YM)
13. Karvian kunta (Varsinais-Suomen ELY-keskus)
14. Kaskisten kaupunki (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus)
15. Kemiönsaaren kunta (Varsinais-Suomen ELY-keskus)
16. Korsnäs-Malax fiskeområde (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus)
17. Kotkan kaupunki (Kaakkois-Suomen ELY-keskus)
18. Kristiinankaupunki (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus)
19. Kustavin kunta (Varsinais-Suomen ELY-keskus)
20. Kymenlaakson liitto (YM)
21. Liikenne- ja viestintäministeriö (YM)
22. Liikennevirasto (YM)
23. Lounais-Suomen vesienhuoltoyhdistys ry (Varsinais-Suomen ELY-keskus)
24. Maailman Luonnon Säätiö WWF Suomen Rahasto (YM)
25. Maa- ja metsätalousministeriö (YM)
26. Maataloustuottajain Etelä-Pohjanmaan Liitto MTK-Etelä-Pohjanmaa ry (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus)
27. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry (YM)
28. Maataloustuottajain Satakunnan Liitto MTK-Satakunta ry (Varsinais-Suomen ELY-keskus)
29. Maskun kunta (Varsinais-Suomen ELY-keskus)
30. Metsähallitus (YM)
31. Mustasaaren kunta (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus)
32. Nousiaisten kunta (Varsinais-Suomen ELY-keskus)

33. Nylands Fiskarförbund r.f. (YM)
34. Oulun kaupunki (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus)
35. Paimion kaupunki (Varsinais-Suomen ELY-keskus)
36. Pedersören kunta (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus)
37. Pirkanmaan liitto (YM)
38. Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (YM)
39. Pohjanmaan liitto (YM)
40. Porin kaupunki (Varsinais-Suomen ELY-keskus)
41. Porvoon kaupunki (Uudenmaan ELY-keskus)
42. Puolustusministeriö (YM)
43. Pyhtään kunta (Kaakkois-Suomen ELY-keskus)
44. Pyhäjoen kunta (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus)
45. Raahen kaupunki (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus)
46. Raaseporin kaupunki (Uudenmaan ELY-keskus)
47. Rajavartiolaitos, Länsi-Suomen merivartiosto (Varsinais-Suomen ELY-keskus)
48. Rauman kaupunki (Varsinais-Suomen ELY-keskus)
49. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos RKTL (YM)
50. Satakuntaliitto (YM)
51. Siikajoen kunta (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus)
52. Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio (Lapin ELY-keskus)
53. Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri ry
(Kaakkois-Suomen ELY-keskus)
54. Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin luonnonsuojelupiiri ry (Lapin ELY-keskus)
55. Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry
(Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus)
56. Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry (YM)
57. Suomen Merentutkijat – Havsforskarna i Finland ry (YM)
58. Suomen riistakeskus (YM)
59. Suomen Satamaliitto ry (YM)
60. Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry (YM)
61. Suomen Vesilaitosyhdistys ry (YM)
62. Suomen ympäristökeskus (YM)
63. Säteilyturvakeskus (YM)
64. Turun yliopisto (YM)
65. Tuusulan kunta (Uudenmaan ELY-keskus)
66. Valtiovarainministeriö (YM)
67. Varsinais-Suomen liitto (YM)
68. Vehmaan kunta (Varsinais-Suomen ELY-keskus)
69. Virolahden kunta (Kaakkois-Suomen ELY-keskus)
70. Vöyrin kunta (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus)
71. Wetterstrand Jari (YM)
72. Åbo Akademi (YM)
73. Åbolands Fiskarförbund r.f. (YM)
74. Ähtärin kaupunki (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus)